book

HUMANITAS FICTION

Perfil de autor

PAULO COELHO

Spioana

Seria do autor

PAULO COELHO

PAULO COELHO s-a născut la Rio de Janeiro în 1947. Este unul dintre cei mai de succes romancieri ai lumii, cărțile sale traduse în 81 de limbi și editate în peste 170 de țări atingând, până în prezent, vânzări de peste 210 milioane de exemplare în întreaga lume, iar în România, de peste un milion de exemplare. Înainte să devină un adevărat fenomen literar, a fost un hippie rebel, apoi autor dramatic, director de teatru, jurnalist, poet. În 1986 face pelerinajul la Santiago de Compostela, eveniment care i-a marcat viața și cariera. Deși profund atașat de Brazilia natală, romanele lui dezvoltă drame universale, ceea ce explică primirea entuziastă de care se bucură pe toate meridianele. Paulo Coelho este scriitorul cu cea mai mare comunitate online, având peste 30 de milioane de fani pe rețelele de socializare. În 2009 a intrat în Guinness Book drept autorul celei mai traduse cărți (romanul *Alchimistul*).
I s-au decernat numeroase premii (printre care premiul german Bambi 2001, acordat personalității culturale a anului și premiul italian Fregene pentru literatură) și importante distincții (Cavaler al Legiunii de Onoare, Franța, 1999; Comandor al Ordinului Rio Branco, Brazilia, 1998 etc.). Este membru al Academiei Braziliene de Litere din 2002.

Cărți traduse în română: *Jurnalul unui Mag* (1987); *Alchimistul* (1988); *Brida* (1990); *Walkiriile* (1992); *La râul Piedra am șezut și-am plâns* (1994); *Al cincilea munte* (1996); *Manualul războinicului luminii* (1997); *Veronika se hotărăște să moară* (1998); *Diavolul și domnișoara Prym* (2000); *Unsprezece minute* (2003); *Zahir* (2005); *Vrăjitoarea din Portobello* (2006); *Învingătorul este întotdeauna singur* (2008); *Aleph* (2010); *Manuscrisul găsit la Accra* (2012); *Adulter* (2014); *Spioana* (2016).

PAULO COELHO

Spioana

Traducere din portugheză de
SIMINA POPA

HUMANITAS fiction

Redactor: Ștefania Nalbant
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristian Negoiță
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

PAULO COELHO
A ESPIĂ
Copyright © 2016 by Paulo Coelho
This edition was published by arrangements with
Sant Jordi Asociados Agencia Literaria S.L.U.,
Barcelona, Spain.
www.santjordi-asociados.com
All rights reserved.
http://paulocoelhoblog.com

© HUMANITAS FICTION, 2016 pentru prezenta versiune românească
(ediția digitală)

ISBN 978-606-779-111-2 (pdf)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

O, Marie, zămislită fără de păcat,
roagă-te pentru noi,
păcătoșii care ne îndreptăm către tine.
Amin.

Și când mergi cu pârâșul tău la dregător,
dă-ți silința să te scapi de el pe cale,
ca nu cumva să te târască la judecător,
și judecătorul să te dea în mâna temnicerului,
iar temnicerul să te arunce în temniță.
Zic ție: Nu vei ieși de acolo,
până ce nu vei plăti și cel din urmă ban.

Luca, 12: 58-59

Roman bazat pe fapte reale

PROLOG

Paris, 15 octombrie 1917 – *Anton Fisherman și Henry Wales, pentru International News Service*

Cu puțin înainte de ora cinci dimineața, opt-sprezece bărbați – majoritatea ofițeri ai armatei franceze – au urcat la etajul al doilea al închisorii de femei Saint-Lazare din Paris. Conduși de un gardian care ducea o torță, ca să aprindă lămpile, s-au oprit în fața celulei numărul 12.

Locul era în grija călugărițelor. Sora Leonide a deschis ușa și le-a cerut tuturor să aștepte afară: ea a intrat, a scăpărat un chibrit de perete și a aprins lampa dinăuntru. Apoi a chemat-o pe una dintre celelalte surori să o ajute.

Cu multă afecțiune și grijă, sora Leonide a pus mâna pe trupul adormit al unei femei care s-a dezmeticit cu greu – ca și cum n-ar mai fi vrut să știe de nimic. Când a deschis ochii, potrivit spuselor călugărițelor, părea să se fi trezit dintr-un somn liniștit. A rămas netulburată când a aflat că-i fusese refuzată cererea de grațiere pe care o

adresase cu câteva zile înainte președintelui Republicii. Era imposibil să-ți dai seama dacă ceea ce simțea era tristețe sau, dimpotrivă, ușurare pentru că se sfârșea totul.

La semnul surorii Leonide, părintele Arbaux a intrat în celulă însoțit de căpitanul Bouchardon și de domnul Clunet, avocatul. Prizoniera i-a înmânat acestuia din urmă o amplă scrisoare-testament pe care o scrisese de-a lungul ultimei săptămâni, pe lângă alte două plicuri cenușii cu tăieturi din ziare.

Și-a pus ciorapi negri de mătase – un detaliu ușor grotesc în asemenea împrejurări – și s-a încălțat cu pantofi cu toc înalt, împodobiți cu funde de mătase, apoi s-a ridicat de pe pat, luând de pe un umeraș aflat în colțul celulei o haină lungă de blană, cu manșete și guler din alt soi de blană, posibil de vulpe. A îmbrăcat-o peste chimonoul greu de mătase în care dormise.

Părul ei negru era răvășit; și l-a pieptănat cu grijă, strângându-și-l la ceafă. Și-a pus o pălărie de fetru pe care și-a legat-o sub bărbie cu o panglică de mătase, ca să nu i-o zboare vântul, când avea să ajungă în câmpul deschis unde urma să fie dusă.

Fără grabă, s-a aplecat să ia o pereche de mănuși negre de piele. Apoi s-a întors indiferentă către cei de față și le-a spus calmă:

— Sunt gata.

Au părăsit toți celula închisorii Saint-Lazare îndreptându-se spre un automobil care îi aștepta cu motorul pornit ca să-i ducă la locul execuției.

Mașina a demarat cu viteză mai mare decât cea permisă, tăind străzile orașului încă adormit înspre comandamentul Vincennes, un vechi fort distrus de nemți în 1870.

Douăzeci de minute mai târziu, vehiculul s-a oprit și escorta a coborât prima. Mata Hari a ieșit ultima din mașină.

Soldații erau deja aliniați. Plutonul era alcătuit din doisprezece zuavi[1]. La capătul rândului aștepta un ofițer cu sabia scoasă din teacă.

În vreme ce părintele Arbaux îi vorbea condamnatei, în prezența a două călugărițe, un locotenent francez s-a apropiat și a întins o bucată de pânză albă uneia din ele, spunând:

— Legați-o la ochi, vă rog.

— E obligatoriu s-o folosesc? a întrebat Mata Hari, privind pânza.

Avocatul Clunet s-a uitat insistent la locotenent, așteptând răspunsul.

— Doar dacă doamna vrea. Nu e obligatoriu, a spus acesta.

---

1. Soldat dintr-un corp special de infanterie ușoară care a existat în Algeria franceză. (*N. tr.*)

Mata Hari nu a fost legată, nici nu a avut ochii acoperiți; i-a privit pe cei ce urmau să o execute cu un aer aparent liniștit, în timp ce preotul, călugărițele și avocatul ei se îndepărtau.

Comandantul plutonului de execuție, care își urmărea atent oamenii, ca nu cumva să-și verifice pușt ile – regula fiind ca unul să aibă un cartuș orb, astfel încât oricare dintre ei să poată crede că nu el a tras focul mortal –, dădea semne de relaxare. În curând totul avea să se termine.

— Atenț iune!

Cei doisprezece au luat poziț ie de tragere, ridicând pușt ile la umăr.

Ea nici nu a tresărit.

Ofițerul s-a poziț ionat astfel încât să-l poată vedea toți soldații și a ridicat sabia.

— Ochiți!

Femeia din fața lor a rămas la fel de impasibilă, fără să afișeze nici urmă de teamă.

Sabia a coborât, spintecând aerul cu o mișcare arcuită.

— Foc!

Soarele, care între timp se ridicase la orizont, a luminat scânteile, și un fum subț ire a ieșit din țeava fiecărei pușt i, în timp ce rafala de focuri bubuia în aer. În clipa următoare, cu o mișcare cadențată, soldații și-au rezemat pușt ile la loc pe pământ.

Mata Hari a rămas încă o fracțiune de secundă în picioare. N-a murit așa cum vedem în filme că sunt împușcați oamenii. N-a căzut nici în față, nici pe spate, nu și-a ridicat brațele, nici nu și le-a desfăcut. A părut că leșină căzând din picioare, păstrându-și capul sus tot timpul, cu ochii deschiși; unul dintre soldați a leșinat.

Ei i-au cedat genunchii și s-a prăbușit pe partea dreaptă, cu picioarele îndoite sub ea, acoperite de haina de blană. Și a rămas așa, nemișcată, cu chipul către cer.

Un al treilea ofițer – însoțit de un locotenent – și-a scos revolverul din tocul de la piept și s-a îndreptat spre corpul inert.

S-a aplecat, a pus țeava la tâmpla spioanei, având însă grijă să nu-i atingă pielea. Apoi a apăsat pe trăgaci și glonțul i-a străbătut creierul. S-a întors către cei prezenți și a spus cu voce solemnă:

— Mata Hari a murit.

PARTEA ÎNTÂI

Stimate domnule Clunet,

Nu știu ce se va întâmpla la sfârșitul săptămânii acesteia. Am fost dintotdeauna o femeie optimistă, dar în ultimul timp am devenit posacă, solitară și tristă.

Dacă lucrurile vor merge așa cum sper, această scrisoare nu va ajunge la dumneavoastră niciodată. Voi fi fost iertată. La urma urmei, mi-am clădit viața cultivând prietenii cu oameni influenți. O voi păstra eu, pentru ca singura mea fiică să o poată citi într-o zi și să afle cine a fost mama ei.

Dar de nu va fi așa, nu-mi fac prea multe speranțe că paginile acestea, care mi-au consumat ultima săptămână pe fața pământului, vor fi păstrate. Am fost mereu o femeie realistă și știu că un avocat, atunci când încheie un caz, se îndreaptă către următorul fără să privească în urmă.

Îmi imaginez cum se vor petrece lucrurile; sunteți un om extrem de ocupat și ați devenit faimos fiindcă ați apărat o criminală de război. Vor veni mulți oameni să vă bată la ușă, implorându-vă să le acordați serviciile; chiar dacă ați pierdut, ați avut parte de o publicitate enormă. Veți întâlni jurnaliști interesați să afle versiunea dumneavoastră asupra faptelor, veți frecventa cele mai scumpe restaurante din oraș și confrații vă vor privi cu respect și invidie. Știți că nu a existat niciodată vreo dovadă concretă împotriva mea – doar documente răstălmăcite –, dar niciodată nu veți putea recunoaște în fața lumii că ați lăsat o nevinovată să moară.

Nevinovată? Poate că nu e cuvântul potrivit. N-am fost deloc nevinovată din momentul în care am pus piciorul în orașul acesta pe care îl iubesc atât de mult. Am crezut că îi voi putea manipula pe cei care voiau să afle secrete de stat, am crezut că nemții, francezii, englezii, spaniolii nu vor avea cum să-mi reziste tocmai mie – dar până la urmă eu am fost cea manipulată. Am scăpat de unele fapte rele pe care le-am comis, dar nu am avut altă vină decât aceea de a fi o femeie emancipată și independentă într-o lume guvernată de bărbați. Am fost condamnată pentru spionaj, când eu n-am aflat de fapt decât bârfe de prin saloanele din înalta societate.

Da, eu am transformat bârfele acestea în „secrete", pentru că voiam bani și putere. Dar toți cei care astăzi mă acuză știau că nu spuneam nimic nou.

Păcat că n-o să mai știe nimeni altcineva. Paginile astea își vor găsi locul potrivit: o arhivă prăfuită, plină de dosarele altor procese, din care vor ieși poate doar când urmașul dumneavoastră, sau urmașul urmașului dumneavoastră, se va hotărî să mai elibereze rafturile și să arunce hârțoagele vechi.

Până atunci numele meu va fi deja uitat; dar nu pentru asta scriu, ca să-și amintească lumea de mine. Încerc de fapt să mă înțeleg pe mine însămi. De ce? Cum se poate ca o femeie care a obținut tot ce a vrut, timp de atâția ani, să fie condamnată la moarte pentru atât de puțin?

Ajunsă aici, mă gândesc la viața mea și îmi dau seama că memoria e un râu care curge întotdeauna înapoi.

Amintirile sunt foarte capricioase, imagini ale unor lucruri pe care le-am trăit și care ne pot încă sufoca doar cu un mic detaliu, un zgomot cât de neînsemnat. Urcă până la celula mea miros de pâine proaspăt scoasă din cuptor și îmi amintește de zilele în care umblam liberă prin cafenele; asta mă distruge mai tare decât frica de moarte și singurătatea în care îmi duc zilele.

Amintirile aduc cu ele un demon numit melancolie; o, demon crud de care nu reușesc să scap: să aud o prizonieră cântând, să primesc câteva scrisori rătăcite de la niște admiratori care nu se numără printre cei care mi-au adus trandafiri și iasomie, să-mi amintesc o scenă dintr-un oraș anume, căreia la momentul respectiv nu i-am dat nici o importanță, dar care acum e tot ce mi-a rămas din locurile unde am fost.

Amintirile învinge întotdeauna; și, odată cu ele, vin demoni încă și mai înfricoșători decât melancolia: remușcările, singurele mele tovarășe din această celulă, în afară de momentele în care călugărițele mai intră să stea puțin de vorbă cu mine. Nu-mi vorbesc despre Dumnezeu, nici nu mă condamnă pentru ceea ce societatea numește „păcatele cărnii". De obicei e de ajuns să-mi spună o vorbă sau două și din gura mea încep să curgă amintiri, ca și cum aș vrea să mă întorc în timp, cufundându-mă în râul acesta care curge înapoi.

M-a întrebat una dintre ele:

— Dacă Dumnezeu ți-ar mai da o șansă, ai face altfel?

I-am răspuns că da, dar, ca să fiu sinceră, nu știu. Știu doar că inima mea este astăzi un oraș-fantomă, locuit de pasiuni, entuziasm, singurătate, rușine, orgoliu, trădare, tristețe. Și nu reușesc să

mă eliberez de nici unul dintre aceste sentimente, nici măcar atunci când mi se face milă de mine și plâng în tăcere.

Sunt o femeie care s-a născut în epoca nepotrivită, și nimic nu mai poate schimba lucrurile. Nu știu dacă lumea își va aminti de mine, dar dacă așa va fi, mi-aș dori să mă țină minte nu ca pe o victimă, ci ca pe o persoană care a luat hotărâri curajoase și a plătit fără teamă prețul ce trebuia plătit.

Într-una dintre călătoriile mele la Viena am cunoscut un domn deosebit de apreciat de bărbații și femeile din Austria. Îl chema Freud – nu-mi mai amintesc și prenumele, iar oamenii îl adorau pentru că el le restituise tuturor posibilitatea de a fi nevinovați; greșelile noastre, de fapt, aparțineau părinților noștri.

Încerc acum să-mi dau seama cu ce anume au greșit ai mei, cu toate că nu-mi pot învinovăți familia. Adam și Antje Zelle mi-au oferit tot ce se putea cumpăra cu bani. Aveau un magazin de pălării, au investit în petrol înainte să-și dea lumea seama de importanța acestuia, m-au trimis să studiez la o școală privată, să învăț dansul, să iau lecții de echitație. Când am început să fiu numită „femeie ușoară", tatăl meu a scris o carte în apărarea mea – deși nu ar fi trebuit s-o facă, fiindcă eu mă purtam așa cum voiam, iar textul

lui a atras și mai mult atenția asupra acuzațiilor de prostituată și mincinoasă.

Da, eram o prostituată – dacă prin asta se înțelege cineva care acceptă favoruri și bijuterii și oferă la schimb afecțiune și plăcere. Da, eram o mincinoasă, dar într-atât de spontană și de lipsită de control încât, de multe ori, uitam ce spusesem și eram nevoită să consum foarte multă energie mentală ca să dreg încurcăturile.

Nu-mi pot învinui părinții pentru nimic, poate doar pentru faptul că m-am născut în orașul nepotrivit, Leeuwarden, de care majoritatea concetățenilor mei olandezi nici nu auziseră, unde niciodată nu se întâmpla absolut nimic și fiecare zi care trecea era la fel cu cea de dinainte. Am descoperit că sunt o femeie frumoasă încă din adolescență, pentru că prietenele mele obișnuiau să mă imite.

În 1889, când norocul nu a mai surâs familiei mele – Adam a dat faliment, iar Antje s-a îmbolnăvit și după doi ani a murit –, părinții mei nu au vrut să am și eu parte de neplăcerile prin care treceau ei și m-au trimis la o școală din alt oraș, Leiden, neclintiți în hotărârea lor de a-mi asigura cea mai aleasă educație și de a mă pregăti pentru a ajunge educatoare de grădiniță, timp în care urma să aștept să apară un soț, un bărbat care să aibă grijă de mine. În ziua plecării,

mama m-a chemat la ea și mi-a dat un pachețel cu semințe:

— Să le iei cu tine, Margaretha.

Margaretha – Margaretha Zelle –, acesta era numele meu, nume pe care pur și simplu îl detestam. Erau nenumărate fete pe care le chema la fel, din cauza unei actrițe faimoase și respectabile.

Am întrebat ce să fac cu ele.

— Sunt semințe de floarea-soarelui. Însă, mai mult decât atât, reprezintă ceva ce tu trebuie să înveți; ele vor fi întotdeauna florile-soarelui, chiar dacă uneori nu le vei putea distinge de alte flori. Oricât și-ar dori, nu vor putea fi niciodată trandafiri sau lalele, simbolul țării noastre. Dacă își vor nega propria existență, vor ajunge să ducă o viață amară și vor muri. Așadar, învață să-ți urmezi destinul cu bucurie, oricare ar fi el. Câtă vreme cresc, florile își arată frumusețea și sunt apreciate de toată lumea; apoi mor și își lasă semințele pentru ca alții să continue lucrarea Domnului.

A pus semințele într-un săculeț pe care, cu câteva zile înainte, o văzusem că-l coase cu migală, deși era bolnavă.

— Florile ne învață că nimic nu e veșnic; nici frumusețea, nici ofilirea, pentru că vor da semințe noi. Să-ți amintești de asta atunci când vei simți

bucurie, durere sau tristețe. Totul trece, îmbătrânește, moare și renaște.

Prin câte furtuni trebuia să trec până aveam să înțeleg asta? Dar atunci, în acel moment, vorbele ei mi s-au părut goale; eu eram nerăbdătoare să plec din acel oraș sufocant, în care zilele și nopțile erau aidoma. Astăzi, când scriu aceste rânduri, îmi dau seama că mama vorbea și despre ea însăși.

— Până și copacii cei mai înalți cresc din semințe mici precum acestea. Ține mine asta și să nu cauți să grăbești mersul vieții.

M-a sărutat de plecare și tata m-a condus la gară. Pe drum aproape că n-am scos nici o vorbă.

Aproape toți bărbații pe care i-am cunoscut mi-au dăruit momente de bucurie, bijuterii, un loc în societate și nu am regretat niciodată că i-am întâlnit – cu excepția primului, directorul școlii, care m-a violat când aveam șaisprezece ani.

M-a chemat în biroul lui, a încuiat ușa, mi-a băgat mâna între picioare și a început să se masturbeze. Am încercat să scap, spunându-i, fără să mă pierd cu firea, că nu era momentul și nici locul potrivit, dar el nu zicea nimic. A dat la o parte niște hârtii de pe masă, m-a pus cu fața în jos și m-a penetrat dintr-odată, ca și cum i-ar fi fost frică să nu intre cineva în cabinetul lui.

Mama mă învățase, într-o discuție plină de metafore, că „intimitățile" cu un bărbat trebuie să se întâmple numai când există iubire și când iubirea aceasta are să dureze pentru tot restul vieții. Am ieșit din biroul acela buimacă și spe-

riată, hotărâtă să nu povestesc nimănui cele întâmplate, până când, într-o zi, când stăteam de vorbă în grup, una dintre fete a deschis subiectul. Așa am aflat că mai erau încă două cărora li se întâmplase la fel, dar cui am fi putut să spunem? Riscam să fim exmatriculate din școală, să ne întoarcem acasă fără să putem explica ce s-a întâmplat, așa că nu ne rămânea decât să păstrăm tăcerea. Singura mea consolare a fost să aflu că nu fusesem singura. Mai târziu, când am ajuns celebră la Paris datorită spectacolelor mele de dans, fetele acelea au povestit și altora, și în scurtă vreme tot orașul Leiden a aflat cele întâmplate demult. Directorul se pensionase deja și nimeni nu îndrăznea să-i spună nimic. Ba dimpotrivă! Unii chiar îl invidiau pentru că fusese primul bărbat al marii dive a epocii.

Însă de atunci eu am început să asociez sexul cu ceva mecanic, fără nici o legătură cu dragostea.

Orașul Leiden era și mai rău decât micul Leeuwarden; avea celebra școală de educatoare, o pădure care dădea într-o șosea, locuitori care n-aveau nimic mai bun de făcut în afară de a duce grija altora și atât. Într-o zi, ca să mai alung plictiseala, m-am apucat să citesc anunțurile publicate în ziarul unui oraș din apropiere. Și așa l-am găsit pe următorul:

Rudolf MacLeod, ofițer în armata olandeză, de descendență scoțiană, momentan în misiune în Indonezia, caută tânără logodnică pentru căsătorie și pentru a-l însoți peste hotare.

Asta era salvarea mea! Ofițer. Indonezia. Mări necunoscute și lumi exotice. Gata cu Olanda conservatoare, calvinistă, plină de prejudecăți și plictiseală. Am răspuns anunțului, trimițând și o fotografie de-a mea, cea mai bună și mai senzuală pe care o aveam. Nu știam că fusese de fapt o glumă pe care o făcuse un prieten al căpitanului cu pricina și că scrisoarea mea avea să ajungă ultima, dintre cele șaisprezece primite în total.

A venit să mă vadă de parcă se ducea la război: uniformă completă, cu sabia atârnând pe șoldul stâng, mustăți lungi, pline de briantină, care parcă-i mai ascundeau din urâțenie și din lipsa de maniere.

La prima noastră întâlnire, am stat puțin de vorbă despre subiecte lipsite de importanță. M-am rugat să se întoarcă și rugăciunile mi-au fost ascultate: o săptămână mai târziu a venit din nou, spre invidia prietenelor mele și spre disperarea directorului școlii, care poate mai visa la încă o zi precum aceea. Am simțit că mirosea a alcool, dar n-am dat multă importanță, punând pe seama faptului că era probabil nervos în fața unei

tinere frumoase, cea mai frumoasă fată din clasă, după cum ziceau toate prietenele mele.

La cea de-a treia și ultima întâlnire m-a cerut în căsătorie. Indonezia. Căpitan în armată. Călătorii în locuri îndepărtate. Ce-și mai putea dori o tânără?

— Te măriți cu un bărbat cu douăzeci și unu de ani mai în vârstă decât tine? El știe că nu mai ești virgină? m-a întrebat una dintre fetele care păți se același lucru cu directorul școlii.

Nu i-am răspuns. M-am întors acasă, el mi-a cerut respectuos mâna, familia mea a făcut rost de un împrumut pentru zestre și ne-am căsătorit pe 11 iulie 1895, la trei luni de când citisem anunțul.

Schimbarea și schimbarea în bine sunt două lucruri complet diferite. Dacă n-ar fi existat dansul și Andreas, anii petrecuți în Indonezia ar fi fost un coșmar fără sfârșit. Și cel mai rău coșmar este să-mi amintesc iar de tot ce s-a întâmplat: soțul care s-a îndepărtat de mine și umbla mereu cu alte femei, neputința de a fugi pur și simplu, de a mă întoarce acasă, singurătatea, fiindcă eram obligată să stau luni întregi în casă pentru că nu vorbeam limba, fără să mai pun la socoteală că eram mereu urmărită de ceilalți ofițeri.

Ceea ce ar trebui să fie o bucurie pentru orice femeie – nașterea copiilor ei – pentru mine a devenit un coșmar. Când au mai trecut durerile facerii, viața mea a căpătat sens imediat ce am atins pentru prima dată trupușorul fiicei mele. Rudolf și-a îndreptat purtarea preț de câteva luni, dar s-a întors rapid la ceea ce îi plăcea cel mai mult:

amantele lui locale. După el, nici o femeie europeană nu avea cum să concureze cu o asiatică, pentru care sexul era ca un dans. Îmi spunea toate acestea fără urmă de rușine, poate pentru că era beat, poate pentru că voia să mă umilească cu tot dinadinsul. Andreas mi-a povestit că într-o noapte, când se aflau amândoi într-o expediție inutilă, mergând dinspre nicăieri înspre niciunde, i-ar fi spus într-un moment de sinceritate alcoolică:

— Mi-e frică din cauza Margarethei. Ai văzut cum se uită la ea toți ofițerii? Ar putea să mă lase în orice clipă.

Și urmând logica asta bolnavă, care-i transformă în monștri pe bărbații temători să nu-și piardă nevestele, el devenea mai rău pe zi ce trecea. Mă făcea prostituată pentru că nu fusesem virgină. Voia să știe detalii despre fiecare bărbat cu care – în imaginația lui – fusesem eu cândva. Când îi povesteam, în hohote de plâns, întâmplarea din biroul directorului, uneori mă lovea, spunându-mi că mint, alteori se masturba, punându-mă să-i dau detalii. Cum totul nu fusese decât un coșmar tulbure pentru mine, eram nevoită să inventez detalii, fără să înțeleg prea bine de ce făceam asta.

A ajuns până acolo încât a pus o servitoare să meargă cu mine ca să cumpăr o rochie asemănătoare cu uniforma pe care o purtasem la școală.

Câteodată parcă era posedat de un demon necunoscut, și atunci mă obliga s-o îmbrac; plăcerea lui cea mai mare era să repete scena violului: mă punea să mă aplec peste masă și mă penetra cu violență, iar eu trebuia să țip ca să audă toți servitorii și să creadă că îmi plăcea la nebunie.

Uneori trebuia să mă port ca fata cea cuminte care se împotrivește, în timp ce el mă viola; alteori mă obliga să scot gemete cerându-i să fie și mai violent, ca și cum eram o prostituată și-mi plăcea.

Puțin câte puțin, am început să nu mai știu cine sunt. Îmi petreceam zilele având grijă de fata mea, umblând prin casă cu un aer absent, ascunzându-mi rănile sub machiajul în exces, dar știam că nu păcălesc pe nimeni, absolut pe nimeni.

Am rămas din nou însărcinată, am trăit zile extrem de fericite având grijă de fiul meu, dar în scurtă vreme el a fost otrăvit de una dintre doicile lui, care nici măcar nu a trebuit să dea socoteală pentru fapta ei: au omorât-o ceilalți servitori, în aceeași zi în care copilul a fost găsit mort. În cele din urmă, cei mai mulți au zis că a fost vorba de o răzbunare cât se poate de îndreptățită, întrucât slujnica, pusă la nesfârșite corvezi, era în mod constant bătută, violată și exploatată.

Îmi rămăseseră de-acum doar fiica mea, o casă goală, un soț care nu mă ducea nicăieri de frică să nu fie înșelat și un oraș atât de frumos, încât ajungea să fie apăsător; mă aflam în paradis, dar trăiam un infern personal.

Până într-o zi când totul s-a schimbat: comandantul regimentului i-a invitat pe ofițeri și pe soțiile lor la un spectacol de dansuri autohtone, ținut în cinstea unuia dintre guvernatorii insulei. Rudolf nu avea cum să refuze un superior. Mi-a zis să mă duc să-mi cumpăr de îmbrăcat ceva provocator și scump. Pot să înțeleg de ce voia ceva scump, din moment ce el vorbea mai mult despre posesiunile lui decât despre înzestrările mele. Dar dacă – așa cum am aflat mai târziu – îi era frică să nu mă piardă, de ce voia să mă îmbrac provocator?

Am ajuns la locul evenimentului, femeile mă priveau cu invidie, bărbații cu dorință, iar eu am observat că acest lucru îl excita pe Rudolf. După câte îmi dădeam seama, noaptea putea să se termine foarte prost, eu fiind obligată să descriu ce „mi-aș fi imaginat că fac" cu fiecare ofițer de acolo, în timp ce el m-ar fi violat și m-ar fi bătut. Trebuia să apăr cu orice preț singurul lucru pe care îl aveam: pe mine însămi. Și singura soluție pe care am găsit-o a fost să port o conversație interminabilă cu un ofițer pe care îl cunoșteam deja, pe nume Andreas, a cărui soție mă privea cu groază și uimire în timp ce eu îi tot umpleam cupa soțului meu, sperând să cadă lat de atâta băutură.

Aș vrea în clipa asta să mă întrerup și să nu mai scriu despre Java; când din trecut iese la suprafață o amintire care poate deschide o rană, apar deodată toate celelalte răni, care fac sufletul să sângereze și mai adânc, până când ajungi să cazi în genunchi și să plângi. Dar nu pot întrerupe partea asta fără să menționez cele trei lucruri care mi-au schimbat atunci viața: decizia pe care am luat-o, dansul la care am asistat și Andreas.

Decizia mea: nu mai puteam să tot adun în mine necazuri și să sufăr peste limita pe care o poate îndura o ființă omenească.

Pe când mă gândeam la asta, grupul care se pregătea să danseze pentru guvernatorul local a

intrat în scenă; erau cu totul nouă persoane. În locul ritmului frenetic, vesel și expresiv pe care îl văzusem în rarele mele ieșiri la teatrele din oraș, aici totul parcă se petrecea cu încetinitorul, făcându-mă să mor de plictiseală la început, dar apoi am fost cuprinsă de un fel de transă mistică, pe măsură ce dansatorii se lăsau purtați de muzică și ajungeau în posturi pe care eu le credeam imposibile. Într-una dintre ele, corpurile se unduiau, formând un „S" extrem de dureros; și rămâneau așa până când ieșeau brusc din imobilitate, ca niște leoparzi gata să atace prin surprindere.

Toți aveau pielea vopsită în albastru și erau îmbrăcați în sarong, portul tipic local, iar peste piept purtau un fel de fâșie de mătase, care punea în evidență mușchii bărbaților și acoperea sânii femeilor. Acestea, la rândul lor, aveau pe cap diademe artizanale făcute din pietre prețioase. Gingășia era câteodată înlocuită de bătălii simulate, în care panglicile de mătase erau folosite pe post de săbii imaginare.

Transa mea era din ce în ce mai adâncă. Pentru prima dată înțelegeam că Rudolf, Olanda, copilul meu ucis, toate făceau parte dintr-o lume care murea și renăștea, precum cea a semințelor pe care mi le dăduse mama. Am privit către cer și am văzut stelele și frunzele de palmier; eram

hotărâtă să mă las purtată către altă dimensiune și alt spațiu, când m-a trezit vocea lui Andreas:

— Înțelegeți tot?

Îmi închipuiam că da, fiindcă inima mea se oprise din sângerat și contempla frumusețea în forma ei cea mai pură. Însă bărbații simt tot timpul nevoia să îți explice câte ceva, iar el mi-a spus că acel stil de dans venea dintr-o tradiție antică indiană, care combina yoga cu meditația. Nu avea cum să înțeleagă că dansul era o poezie și fiecare mișcare reprezenta un cuvânt.

Brusc, yoga mintală și meditația spontană mi-au fost întrerupte și m-am văzut nevoită să întrețin o conversație oarecare, ca să nu par needucată.

Soția lui Andreas se uita la el. Andreas se uita la mine. Rudolf se uita la mine, la Andreas și la una dintre invitatele guvernatorului, care la rândul ei răspundea cu zâmbete.

Am stat de vorbă o vreme, în ciuda privirilor dezaprobatoare pe care ni le aruncau javanezii fiindcă nici unul dintre noi, străinii, nu respecta ritualul lor sacru. Poate din cauza asta spectacolul s-a încheiat mai devreme și toți dansatorii au ieșit din scenă ca într-un fel de procesiune, cu ochii țintă la compatrioții lor. Nici unul dintre ei nu și-a întors privirea către barbarii albi însoțiți de nevestele lor bine îmbrăcate, cu râsetele lor

gălăgioase, cu bărbile și mustățile lor pline de vaselină și manierele lor îngrozitoare.

Rudolf s-a dus spre javaneza care îi zâmbea întruna fără să se lase intimidată, nu înainte ca eu să-i umplu paharul încă o dată. Soția lui Andreas s-a apropiat, l-a luat pe acesta de brat, zâmbind ca și cum ar fi zis „el e al meu", și s-a prefăcut extrem de interesată de considerațiile inutile despre dans pe care bărbatul ei le detalia în continuare.

— Toți anii ăștia ți-am fost credincioasă, a zis ea, întrerupând conversația. Tu ești cel care comandă inimii mele și gesturilor mele și Dumnezeu îmi e martor că în fiecare noapte îl rog să vii înapoi acasă viu și nevătămat. Dacă ar fi nevoie să îmi dau viața pentru tine, aș face asta fără nici un fel de teamă.

Andreas și-a cerut scuze și a spus că era momentul să plece; ceremonia fusese foarte obositoare pentru toți, însă ea a replicat scurt că nu avea să se miște de acolo; și a vorbit cu atâta autoritate, încât soțul ei nu a îndrăznit să facă nici o mișcare.

— Am așteptat răbdătoare să înțelegi că pentru mine tu ești cea mai importantă ființă din lume. Te-am urmat până și în locul ăsta, care, deși e frumos, e probabil un coșmar pentru toate femeile, inclusiv pentru Margaretha.

S-a întors către mine, iar ochii ei mari, albaștri, mă implorau să îi dau dreptate, să urmez tradiția milenară a femeilor care își sunt întotdeauna și inamice, și complice, dar eu nu am avut curajul să dau din cap în semn de aprobare.

— Am luptat pentru această dragoste din toate puterile mele, dar ele s-au sfârșit azi. Piatra care apăsa pe inima mea a ajuns de mărimea unei stânci care nu o mai lasă să bată. Și inima mea, cu ultima ei zvâcnire, mi-a spus că există și alte lumi în afară de asta, unde nu trebuie să implor pentru compania unui bărbat care să umple golul atâtor zile și nopți.

Ceva îmi spunea că se apropia o tragedie. Am rugat-o să se liniștească, zicându-i că era foarte stimată de toți cei de față, iar soțul ei era un ofițer model. Ea a clătinat din cap și a zâmbit, ca și cum ar fi auzit asta de multe ori. Și a continuat:

— Trupul meu poate că trăiește în continuare, dar sufletul meu e mort pentru că nu reușesc nici să plec de aici, nici să te fac să înțelegi că trebuie să rămâi alături de mine.

Andreas, ofițer al armatei olandeze, cu o reputație de păstrat, era vizibil stânjenit. Eu m-am întors și am dat să mă îndepărtez, dar ea a lăsat brațul soțului ei și l-a luat pe-al meu.

— Numai dragostea poate să dea un sens acolo unde nu există nici unul. Se întâmplă ca

eu să nu am parte de această dragoste. Din moment ce așa stau lucrurile, care e motivul pentru care aș mai trăi?

Stătea foarte aproape de mine; am mirosit-o, dar nu era nici urmă de alcool în răsuflarea ei. Am privit-o drept în ochi și nu am văzut nici o lacrimă; poate că secaseră toate.

— Te rog, vreau să rămâi, Margaretha. Ești o femeie bună, care a pierdut un fiu; eu știu ce înseamnă asta, deși nu am rămas niciodată însărcinată. Nu fac asta pentru mine, ci pentru toate cele care sunt prizoniere în pretinsa lor libertate.

Soția lui Andreas a scos un pistolet din poșetă, a pus țeava armei în dreptul inimii și a tras înainte ca oricare dintre noi să aibă timp să o împiedice. Deși rochia ei de gală a mai atenuat zgomotul, toată lumea s-a întors înspre noi. Pe moment s-a crezut că aș fi comis eu crima, căci cu numai câteva secunde înainte ea se ținea de mine. Dar oamenii au văzut imediat privirea mea îngrozită, pe Andreas îngenuncheat, încercând să oprească sângele odată cu care se scurgea și viața din trupul soției sale. A murit în brațele lui, iar privirea ei nu arăta nimic altceva în afară de pace. Toți s-au apropiat, inclusiv Rudolf; javaneza a plecat imediat, speriată de ceea ce puteau să facă atâția bărbați înarmați și băuți. L-am rugat pe soțul meu să plecăm înainte să înceapă

întrebările; a fost de acord, fără să comenteze în nici un fel.

Când am ajuns acasă, m-am dus direct în camera mea și am început să-mi împachetez hainele. Rudolf s-a prăbușit pe canapea, beat mort. În dimineața următoare, după ce s-a trezit și a luat un mic dejun copios, adus de servitori, a venit la mine și a văzut valizele. Pentru prima dată, a deschis discuția.

— Unde crezi că te duci?

— În Olanda, cu primul vapor. Sau în rai, de îndată ce voi avea aceeași ocazie ca soția lui Andreas. Tu hotărăști.

Până atunci era obișnuit să fie singurul care dădea ordine. Dar privirea mea era probabil cu totul schimbată, așa că, după ce a ezitat un moment, a ieșit din casă. Când s-a întors în seara aceea, a spus că trebuia neapărat să folosim zilele libere la care avea dreptul. Două săptămâni mai târziu am plecat cu primul vapor spre Rotterdam.

Eu fusesem botezată cu sângele soției lui Andreas și, prin botezul acesta, eram liberă pentru totdeauna, deși nici el, nici eu nu știam până unde putea ajunge această libertate.

O parte din prețiosul timp care mi-a mai rămas – deși încă am mari speranțe că voi fi grațiată de președintele Republicii, dacă tot am atât de mulți prieteni printre miniștri – mi-a răpit-o sora Laurence, care astăzi mi-a adus o listă cu lucrurile care alcătuiau bagajul meu când am fost arestată.

Mi-a spus, cu cea mai mare grijă, ce să fac cu ele în cazul în care cel mai rău scenariu se va adeveri. Am rugat-o să mă lase singură, promițând că îi voi răspunde mai târziu, fiindcă momentan nu am timp de pierdut. Dar în cazul în care cel mai rău scenariu se va dovedi a fi singurul posibil, atunci va putea face cum dorește ea. Însă voi copia aici lista, fiindcă sunt convinsă că toate vor merge conform celui mai bun scenariu.

Cufărul 1:
1 ceas aurit, cu smalț albastru, cumpărat în Elveția;
1 cutie rotundă care conține 6 pălării, 3 ace de piept din aur cu perle, câteva pene lungi, 1 văl, 2 gulere de blană, 3 ace de pălărie, 1 broșă în formă de pară și 1 rochie de gală.

Cufărul 2:
1 pereche de cizme de călărie;
1 țesală de cai;
1 cutie de ceară de lustruit;
1 pereche de jambiere;
1 pereche de pinteni;
5 perechi de pantofi de piele;
3 cămăși albe de asortat cu îmbrăcăminte de călărie;
1 cârpă – care nu știu de ce ocupă spațiu aici, poate am folosit-o ca să-mi lustruiesc cizmele;
1 pereche de jambiere de piele;
3 corsete speciale pentru călărie, ca să susțină sânii în timpul galopului;
8 perechi de lenjerie intimă de mătase și 2 de bumbac;
2 curele de asortat cu diferite piese de îmbrăcăminte de călărie;
4 perechi de mănuși;
1 umbrelă;
3 viziere ca să apere ochii de soare;
3 perechi de șosete de lână, deși una dintre ele e uzată;
1 geantă specială pentru rochii;
15 fețe pentru menstruație;
1 pulover de lână;
1 compleu de călărie, cu jachetă și pantaloni asortați;
1 cutie cu agrafe de păr;
1 meșă, cu agrafă atașată – ca să o prind de părul meu natural;
3 boa din blană de vulpe;
2 cutii cu pudră de orez.

Cufărul 3:
6 perechi de jartiere;
1 cutie de cremă hidratantă pentru piele;
3 perechi de ghete de lac cu toc înalt;
2 centuri elastice pentru abdomen;

34 de rochii;
1 săculeț de pânză cusut de mână care conține niște semințe de plante neidentificate;
8 corsete;
1 șal;
10 perechi de lenjerie intimă mai confortabilă;
3 veste;
2 jachete cu mânecă lungă;
3 piepteni;
16 bluze;
altă rochie de gală;
1 prosop și 1 săpun parfumat – nu le folosesc pe cele din hoteluri, poți să iei vreo boală;
1 șirag de perle;
1 poșetă de mână cu oglindă în interior;
1 pieptăn de marmură;
2 cutii în care îmi pun bijuteriile înainte de culcare;
1 cutie de cupru cu cărți de vizită pe numele Vadime de Massloff, *Capitaine du 1ère Régiment Speciale Impérial Russe*;
1 cutie de lemn cu un serviciu de ceai din porțelan, pe care l-am primit în timpul călătoriei;
2 cămăși de noapte;
1 pilă de unghii cu mâner de sidef;
2 tabachere, una din argint și cealaltă din aur, sau cu foiță de aur, nu știu sigur;
8 plase de păr pentru somn;
cutii cu mărgele, cercei,
1 inel cu smarald, încă
1 inel cu smarald și briliante și alte bijuterii fără mare valoare;
1 pungă de mătase cu 21 de batiste;
3 evantaie;
ruj și fard de obraz de cea mai bună marcă produsă în Franța;
1 dicționar de franceză;
1 portofel cu tot felul de poze de-ale mele și...
Și tot felul de fleacuri de care intenționez să scap când voi ieși de aici, cum ar fi scrisori de la amanți legate cu panglici de mătase, bilete de la spectacole de operă care mi-au plăcut și alte lucruri asemănătoare.

Multe lucruri mi-au fost reținute la Hôtel Meurice, la Paris, fiindcă au crezut – greșit, evident – că nu aș avea bani să-mi plătesc șederea. Cum să creadă una ca asta? La urma urmei, Parisul a fost întotdeauna destinația mea preferată; nu aș permite nicicând să fiu luată drept o escroacă.

Eu nu pretindeam să fiu fericită; pretindeam doar să nu fiu atât de nefericită și de nenorocită pe cât mă simțeam. Poate că, dacă aș fi avut mai multă răbdare, aș fi ajuns la Paris în alte împrejurări... Dar nu mai puteam suporta reproșurile proaspetei mele mame vitregi, ale soțului, plânsetele neîntrerupte ale copilului, orășelul cu aceiași locuitori provinciali și plini de prejudecăți, deși acum eram o femeie căsătorită și respectabilă.

Într-o zi, fără să știe nimeni – lucru pentru care e nevoie de multă intuiție și abilitate –, am luat un tren către Haga și m-am dus direct la consulatul francez. Trâmbițele războiului încă nu se auzeau. Era încă ușor să treci frontiera; Olanda a fost întotdeauna neutră în conflictele care au devastat Europa, iar eu aveam încredere în mine. L-am cunoscut pe consul și după două ore

petrecute într-o cafenea, timp în care el a încercat să mă seducă, iar eu m-am prefăcut că îi cădeam în plasă, am făcut rost de un bilet doar dus până la Paris, unde i-am promis să-l aștept când urma să poată trece câteva zile pe acolo.

— Știu să fiu generoasă cu cei care mă ajută, am insinuat.

El a înțeles mesajul și m-a întrebat ce știu să fac.

— Sunt dansatoare clasică de muzică orientală.

Muzică orientală? Asta i-a stârnit și mai mult curiozitatea. L-am întrebat dacă putea să-mi facă rost de un angajament. Mi-a răspuns că era în măsură să mă prezinte unei persoane foarte importante din oraș, Monsieur Guimet, care adora tot ce venea din Orient, pe lângă faptul că era un mare colecționar de artă. Când puteam să plec?

— Chiar azi, dacă îmi găsiți un loc în care să stau.

Își dădea seama că era jucat pe degete; probabil că eram doar o altă femeie care voia să plece în orașul la care visează toate, în căutare de bărbați bogați și viață ușoară. Am simțit că începe să se eschiveze. Mă asculta, dar, în același timp, îmi analiza fiecare mișcare, fiecare cuvânt pe care îl spuneam, felul în care îmi mișcam corpul. Și, contrar așteptărilor, eu – care la început mă com-

portasem ca o femeie fatală – eram acum cea mai rezervată persoană din lume.

— Dacă prietenul dumneavoastră dorește, pot să îi arăt unul, două dansuri javaneze autentice. Dacă nu îi plac, iau trenul înapoi în aceeași zi.

— Dar, doamnă...

— Domnișoară.

— Ați cerut doar un bilet dus.

Am scos niște bani din buzunar și i-am arătat că aveam destui ca să mă întorc. Aveam îndeajuns și ca să plec, dar când o femeie lasă un bărbat să o ajute, ea devine întotdeauna vulnerabilă; acesta este visul lor, al tuturor bărbaților, după cum îmi povesteau prietenele ofițerilor în Java.

El s-a relaxat și m-a întrebat cum mă cheamă, ca să poată scrie o scrisoare de recomandare pentru Monsieur Guimet. La asta nu mă gândisem niciodată! Numele meu? Știindu-l, ar fi putut să-mi descopere familia, iar ultimul lucru de care avea Franța nevoie era să-și creeze probleme cu o țară neutră, din cauza unei femei înnebunite să fugă.

— Numele dumneavoastră? a repetat, cu stiloul și hârtia în mână.

— Mata Hari.

Sângele soției lui Andreas mă boteza din nou.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor: un turn gigantic de fier care ajungea aproape până la cer și care nu apărea pe nici una dintre cărțile poștale ale orașului. Pe fiecare din malurile râului Sena, edificii felurite aminteau ba de China, ba de Italia, ba de altă țară cunoscută din lume. Am încercat să găsesc Olanda, dar n-am reușit. Ce ar fi putut reprezenta țara mea? Morile vechi de vânt? Saboții greoi? Nu și-ar fi găsit loc nici una, nici alta printre atâtea lucruri moderne – afișele lipite pe cilindrii metalici anunțau lucruri care nici nu-mi venea să cred că există:

„Veniți să vedeți! Lumini care se aprind și se sting fără să fie nevoie să folosiți gaz și foc! Doar la palatul electricității!"

„Urcați scările fără să vă mișcați picioarele! Treptele vor face asta pentru dumneavoastră." Așa era scris sub desenul unei structuri care părea un tunel deschis, cu mână curentă pe ambele părți.

„Art Nouveau: marea tendință în modă."

Aici nu era nici un semn de exclamare, doar fotografia unui vas cu două lebede de porțelan. Dedesubt era un desen care părea să redea o structură de metal asemănătoare turnului gigantic, cu numele pompos de Grand Palais.

Cinéorama, Maréorama, Panorama – fiecare promitea imagini în mișcare și îl puteau transporta pe privitor în locuri în care nici nu visase vreodată să ajungă. Cu cât mă uitam mai mult la toate acestea, cu atât mă simțeam mai pierdută. Și mă căiam mai tare; dacă făcusem un pas prea mare?

Orașul fremăta de oameni care umblau în toate părțile, femeile erau îmbrăcate atât de elegant cum nu văzusem în viața mea, bărbații păreau ocupați cu treburi foarte importante, dar de fiecare dată când mă întorceam, vedeam că mă urmăreau cu privirea.

Cu un dicționar în mână și cu mare greutate – deși făcusem franceză la școală, eram foarte nesigură – m-am apropiat de o tânără care părea să fie de vârsta mea și am întrebat-o unde era hotelul la care îmi făcuse consulul rezervarea. Ea s-a uitat la bagajul meu, la hainele mele și, deși purtam cea mai bună rochie pe care o adusesem din Java, și-a văzut de drum fără să-mi răspundă. După câte se vede, ori străinii nu erau bineveniți,

ori parizienii se credeau întotdeauna cei mai grozavi de pe pământ.

Am repetat tentativa de vreo două, trei ori, dar reacția era de fiecare dată aceeași, până când am obosit și m-am așezat pe o bancă în Jardin des Tuileries, împlinindu-mi astfel un vis din adolescență. Numai faptul că ajunsesem până acolo era o reușită mai mare decât îmi imaginasem vreodată.

Să mă întorc? O vreme m-am luptat cu mine însămi, știind că îmi va fi greu să găsesc locul în care trebuia să dorm. În clipa aceea, a intervenit destinul: s-a pornit un vânt puternic și un joben s-a lovit direct de picioarele mele.

L-am luat cu grijă și m-am ridicat să i-l dau bărbatului care alerga spre mine.

— Văd că v-ați ales cu pălăria mea, a spus el.

— Pălăria dumneavoastră a fost atrasă de picioarele mele, i-am răspuns.

— Pot să înțeleg de ce, a replicat fără a disimula intenția evidentă de a mă seduce. Spre deosebire de calviniștii din țara mea, francezii aveau faima de a fi cu totul și cu totul liberi.

A întins mâna pentru a-și lua pălăria și eu am ascuns-o la spate, întinzându-i cealaltă mână, în care țineam o hârtie cu adresa hotelului. După ce a citit, m-a întrebat ce era cu ea.

— Acolo stă o prietenă. Am venit în vizită la ea pentru două zile.

N-aș fi putut să pretind că trebuia să ne vedem ca să luăm cina, fiindcă îmi văzuse bagajul.

Nu spunea nimic. M-am gândit că probabil hotelul este sub orice critică, dar răspunsul lui m-a luat prin surprindere:

— Rue de Rivoli este exact în spatele băncii pe care stați. Aș putea să vă duc eu valiza, iar pe drum găsim mai multe cafenele. Ați accepta un lichior de anason, Madame...?

— Mademoiselle Mata Hari.

Nu aveam nimic de pierdut; era primul meu prieten în oraș. Am pornit spre hotel și, pe drum, ne-am oprit la un restaurant unde chelnerii purtau șorțuri lungi până la glezne, erau îmbrăcați ca și cum tocmai ar fi ieșit de la o petrecere de gală și nu zâmbeau nimănui, în afara însoțitorului meu, al cărui nume nu-l mai țin minte. Am găsit o masă mai retrasă într-un colț al restaurantului.

M-a întrebat de unde veneam. I-am explicat că din Indiile Orientale, care aparțineau imperiului olandez, unde mă născusem și crescusem. I-am spus că îmi plăcea turnul acela frumos, poate unic în lume, și i-am stârnit furia fără să vreau.

— O să fie demontat peste patru ani. Expoziția asta universală a costat țara mai mulți bani decât ultimele două războaie la care am luat parte. Vor să dea tuturor senzația că de acum o să avem un fel de uniune a tuturor țărilor din Europa și că vom trăi în sfârșit în pace. Dumnevoastră credeți că se poate întâmpla așa ceva?

Habar n-aveam, așa că am preferat să păstrez tăcerea. Cum am mai spus, bărbaților le place la nebunie să explice tot felul de lucruri și să-și spună părerea despre orice.

— Ar trebui să vedeți pavilionul pe care l-au construit nemții. Au încercat să ne umilească; e ceva uriaș, de foarte prost gust; niște instalații cu mașinării, metalurgie, nave în miniatură care, în curând, vor domina toate mările și un turn uriaș plin de…

A făcut o pauză, ca și cum ar fi urmat să spună ceva obscen.

— …de bere! Ei susțin că ar fi un omagiu adus kaiserului, dar sunt absolut sigur că totul are de fapt un singur scop: să ne prevină că trebuie să avem grijă cu ei. Acum zece ani a fost prins un spion evreu care a garantat că războiul ne va bate iar la ușă. Dar mai nou săracul de el e chipurile nevinovat, și totul numai din cauza unui blestemat de scriitor, Zola. A reușit să împartă Franța în două, și acum jumătate din țară vrea să-l

elibereze pe spion din locul în care ar trebui să rămână pentru vecie, din Insula Diavolului.

A cerut încă două pahare de anason, l-a băut grăbit pe al lui și a spus că era foarte ocupat, dar în cazul în care aveam să rămân mai mult timp în oraș, să mă duc neapărat să vizitez pavilionul țării mele.

Al țării mele? Nu văzusem nicăieri mori de vânt și saboți.

— De fapt i-au pus un nume greșit: Pavilionul Indiilor Orientale ale Olandei. N-am apucat să trec pe acolo; probabil va avea aceeași soartă ca toate celelalte instalații exagerat de scumpe pe care le vedem acum aici, dar se zice că e foarte interesant.

S-a ridicat. A scos o carte de vizită și un stilou de aur din buzunar și a tăiat al doilea nume, semn că spera că poate cândva, cine știe, am fi putut deveni mai apropiați.

La plecare și-a luat ceremonios rămas bun, cu o sărutare de mână. Am privit cartea de vizită, n-avea nici o adresă, ceea ce, știam deja, era o tradiție. N-aveam de gând să adun nimicuri, așa că de îndată ce-a plecat, am mototolit-o și am aruncat-o.

După două minute m-am întors să recuperez cartea de vizită; el era bărbatul căruia îi era adresată scrisoarea consulului!

PARTEA A DOUA

Zveltă și înaltă, cu flexibilitatea grațioasă a unui animal sălbatic, cu păr negru care se ondulează straniu și ne poartă către un tărâm fermecat.

Cea mai feminină dintre toate femeile, care scrie o tragedie necunoscută cu trupul său.

Mii de curbe și mii de mișcări care se îmbină perfect cu mii de ritmuri deosebite.

Tăieturile astea din ziare par bucăți dintr-o ceașcă spartă, povestind despre o viață de care nici nu îmi mai aduc aminte. După ce voi ieși de aici o să le leg în coperte de piele; fiecare pagină va avea un chenar de aur și vor rămâne moștenire fiicei mele, dacă toți banii mi-au fost confiscați. Când ne vom vedea, îi voi povesti despre Folies Bergère, visul tuturor femeilor care și-au

dorit să danseze în fața unui public. O să-i spun cât de frumoase sunt Madridul Habsburgilor, străzile Berlinului, palatele din Monte Carlo. Vom merge împreună la Trocadero, la Cercle Royal, ne vom duce la Maxim's, la Rumpelmeyer și la toate restaurantele care îi vor deschide larg ușile celei mai faimoase cliente a lor.

Vom călători amândouă în Italia, bucuroase să vedem că blestematul de Diaghilev e în pragul falimentului. O să-i arăt La Scala din Milano și o să-i spun cu mândrie:

— Aici am dansat în *Bacchus și Gambrinus* de Marceno.

Sunt sigură că ceea ce mi se întâmplă acum va fi de fapt de bun augur pentru reputația mea; cui nu i-ar plăcea să fie văzut alături de o femeie fatală, poate chiar o „spioană" plină de secrete? Oricine flirtează cu pericolul, atâta timp cât pericolul nu există.

Iar fiica mea poate mă va întreba:

— Și mama mea, Margaretha MacLeod?

Și eu îi voi răspunde:

— Nu știu cine e femeia aceasta. Toată viața mea am gândit și m-am purtat ca Mata Hari, cea care i-a fascinat și îi va fascina pentru totdeauna pe bărbați, și cea mai invidiată dintre femei. Din momentul în care am plecat din Olanda, am pierdut noțiunea de distanță, de pericol, nimic din

toate astea nu mă mai sperie. Am venit la Paris fără un ban și fără o garderobă potrivită și uite cât de departe am ajuns în viață. Sper că și ție ți se va întâmpla la fel.

Îi voi povesti despre dansurile mele, deși am fotografii care arată mare parte din mișcări și din veșmintele mele. Contrar spuselor criticilor, care nu au reușit niciodată să mă înțeleagă, atunci când mă aflam pe scenă, uitam pur și simplu de femeia care eram și mă ofeream cu totul lui Dumnezeu. De aceea puteam să mă dezbrac cu atâta ușurință. Pentru că eu, în acel moment, nu însemnam nimic; nici măcar corpul meu; existau doar mișcările mele care se armonizau cu universul.

Îi voi fi întotdeauna recunoscătoare lui Monsieur Guimet, care mi-a dat prima șansă de a susține o reprezentație în muzeul lui, în haine extrem de prețioase, pe care le adusese din Asia pentru colecția lui privată, cu toate că asta m-a costat jumătate de oră de sex și plăcere puțină. Am dansat pentru un public de treizeci de persoane, printre care se numărau jurnaliști, celebrități și cel puțin doi ambasadori, cel japonez și cel neamț. Două zile mai târziu, toate ziarele vuiau: femeia exotică născută într-un colț îndepărtat al imperiului olandez care aducea „misticismul" și „dezinhibarea" popoarelor din cealaltă parte a lumii.

Pe scena din muzeu fusese pusă o statuie a lui Shiva – zeul hindus al creației și al distrugerii. Lumânările aprinse, uleiurile parfumate și muzica îi băgau pe toți într-un fel de transă; mai puțin pe mine, care știam exact ce aveam de gând să fac, după ce cercetasem atent hainele care îmi fuseseră încredințate. Mi-am zis: acum ori niciodată; aceasta era o șansă unică în viața mea, până atunci mizerabilă, fiind mereu nevoită să cer ajutor și, eventual, să dau la schimb favoruri sexuale. Cu asta eram deja obișnuită; dar una e să fii obișnuită, alta să fii satisfăcută. Banii nu erau de ajuns. Eu voiam mai mult!

Și când am început să dansez, m-am gândit că trebuie să fac ceva ce se făcea numai prin cabarete, deși acolo nu se obosește nimeni să îi dea un sens. Eu mă aflam într-un loc respectabil, cu un public avid de noutăți, dar lipsit de curajul de a frecventa anumite locuri în care o persoană onorabilă n-ar fi putut să fie văzută.

Costumul meu era făcut din văluri puse unele peste altele. L-am scos pe primul, dar nimeni nu a părut să dea prea mare importanță. Când le-am scos pe al doilea și al treilea, oamenii au început să-și arunce ocheade. La al cincilea văl, spectatorii erau extrem de atenți la ceea ce făceam, fără să le pese prea mult de dans, însă curioși să descopere unde voiam să ajung. Chiar și femeile, cu

care mi-am încrucișat privirea de mai multe ori în timp ce dansam, nu păreau nici șocate, nici iritate; probabil că mișcările mele le excitau și pe ele în egală măsură ca pe bărbați. Știam că, dacă aș fi fost în țara mea, aș fi fost trimisă imediat la închisoare, dar Franța era un model de egalitate și libertate.

Când am ajuns la al șaselea văl, m-am îndreptat spre statuia lui Shiva, am simulat un orgasm și m-am aruncat la podea, în timp ce dădeam la o parte cel de-al șaptelea și ultimul văl.

Preț de câteva clipe nu am auzit nici cel mai mic zgomot dinspre public – toți păreau împietriți sau îngroziți, dar din poziția în care mă aflam nu îi puteam vedea. Atunci am auzit primul „Bravo", rostit de o voce feminină, și în momentul următor întreaga sală aplauda în picioare. M-am ridicat, acoperindu-mi sânii cu o mână și cu cealaltă sexul. Am mulțumit printr-o înclinare a capului și am ieșit prin lateral, unde îmi lăsasem strategic un halat de mătase. M-am întors, am mulțumit în continuare pentru aplauzele care nu conteneau și m-am hotărât să plec și să nu mai revin; făcea parte din mister.

În acest timp însă, am observat o singură persoană care nu aplauda, ci doar zâmbea: Madame Guimet.

A doua zi de dimineață am primit două invitații, una din ele fiind din partea unei femei, Madame Kireyevsky, care mă întreba dacă aș putea repeta reprezentația la un bal de caritate unde se strângeau fonduri pentru soldații ruși răniți. Cealaltă era de la Madame Guimet, care mă chema la o plimbare pe malul Senei.

Chioșcurile de ziare nu erau încă împânzite de cărți poștale cu chipul meu, nici nu existau țigări, trabucuri și loțiuni de baie cu numele meu, eram în continuare o ilustră necunoscută, dar știam că făcusem deja pasul cel mai important; fiecare dintre cei care fuseseră prezenți în sala muzeului plecase de acolo fascinat, iar asta era cea mai bună propagandă de care puteam avea parte.

— Noroc că oamenii sunt ignoranți, mi-a spus Madame Guimet, fiindcă nimic din ce-ai făcut aseară nu aparține vreunei tradiții orientale. Pro-

babil că ai inventat fiecare pas pe măsură ce ai simțit interesul publicului.

Am înghețat și m-am gândit că următorul comentariu avea să fie despre faptul că petrecusem o noapte, o singură dezagreabilă noapte, cu soțul ei.

— Singurii care știu lucrurile astea sunt antropologii plicticoși, care au învățat totul din cărți; însă ei n-ar putea să te demaște niciodată.

— Dar eu…

— Da, cred că ai fost în Java și că știi câte ceva despre obiceiurile locale, fiindcă poate ai fost amanta sau soția vreunui ofițer din armata țării tale. Și că, așa cum face orice tânără, ai visat ca într-o zi să cunoști succesul la Paris; de aceea ai fugit cu prima ocazie și ai venit aici.

Mergeam încă una lângă cealaltă, dar acum în tăcere. Eu aș fi putut să mint în continuare, lucru pe care l-am făcut toată viața, și aș fi putut să mint în legătură cu orice, mai puțin în legătură cu ceea ce Madame Guimet înțelesese perfect. Mai bine așteptam să văd unde avea să ducă discuția.

— Am câteva sfaturi pentru tine, a spus Madame Guimet când am început să trecem podul care ducea la uriașul turn de metal.

Am rugat-o să ne așezăm. Îmi era greu să mă concentrez mergând printre atâția oameni. A fost de acord și am găsit o bancă pe Champ de Mars.

Câțiva bărbați, serioși și concentrați, aruncau bile de metal și încercau să atingă o bucată de lemn; mi se părea o scenă absurdă.

— Am vorbit cu câțiva prieteni care au fost la spectacolul tău și știu că mâine ziarele te vor ridica în slăvi. În ceea ce mă privește, n-ai de ce să-ți faci griji: n-o să spun nimănui nimic despre dansul tău „oriental".

Am tăcut. Nu aveam ce să răspund.

— Primul meu sfat e cel mai greu de urmat și nu are nimic de-a face cu dansul tău: să nu te îndrăgostești niciodată. Dragostea e un venin. Odată ce te-ai îndrăgostit, nu mai ai control asupra vieții tale, din moment ce inima și mintea ta aparțin altei persoane. Existența îți este amenințată. Ajungi să faci totul pentru omul iubit și nu mai vezi pericolul. Acest lucru inexplicabil și primejdios numit iubire spulberă de pe fața pământului tot ce însemni tu și lasă în locul tău ceea ce și-ar dori persoana iubită să fii.

Mi-am amintit de ochii soției lui Andreas înainte să se împuște. Iubirea ne omoară dintr-odată, fără să lase nici o dovadă a crimei.

Un băiat s-a apropiat de o tonetă să-și cumpere înghețată. Madame Guimet a profitat de scenă pentru a continua cu cel de-al doilea sfat.

— Oamenii zic: „Viața nu e chiar așa de complicată", însă e foarte complicată. Simplu e să-ți

dorești o înghețată, o păpușă, să câștigi la jocul de *pétanque* pentru care adulții de acolo, oameni cu familii și cu multe responsabilități, asudă și suferă în timp ce încearcă să nimerească cu o bilă de metal idioată o bucată de lemn. Simplu e să vrei să fii celebră, dar e greu să rămâi la fel mai mult de o lună, un an, mai ales când faima ta e legată de corpul tău. Simplu e să-ți dorești un bărbat din toată inima, dar totul devine imposibil și complicat când bărbatul e căsătorit, are copii și nu își va părăsi familia pentru nimic în lume.

A făcut o pauză lungă, ochii i s-au umplut de lacrimi și am înțeles că vorbea despre propria experiență.

Era rândul meu să vorbesc. Dintr-o suflare i-am spus că da, minținsem; nu mă născusem și nici nu făcusem școala în Indiile Olandeze, dar cunoșteam locul și suferința femeilor care au ajuns acolo în căutarea independenței și a senzațiilor noi, alegându-se doar cu singurătatea și dezolarea. Am încercat să-i reproduc cât mai fidel ultimul dialog dintre Andreas și soția lui, căutând s-o consolez, dar fără s-o las să înțeleagă cât era de evident că ea vorbea de fapt despre sine în toate sfaturile pe care mi le dădea.

— Toate pe lumea asta au două fețe. Oamenii care au fost abandonați de zeul crud numit iubire sunt vinovați, fiindcă privesc spre trecut și

se întreabă de ce și-au făcut atâtea planuri pentru viitor. Dar, dacă ar căuta mai adânc în trecutul lor, și-ar aduce aminte de ziua în care a fost plantată acea sămânță și cum au îngrijit-o și au lăsat-o să crească, până când a devenit un copac ce nu mai poate fi smuls.

Am dus fără să vreau mâna spre poșetă, unde aveam semințele pe care mi le dăduse mama înainte de a muri. Le țineam întotdeauna la mine.

— Atunci când o femeie sau un bărbat sunt părăsiți de persoana iubită, sunt acaparați de propria durere. Nimeni nu se întreabă ce se întâmplă cu celălalt. Oare suferă la fel pentru că a ales să rămână cu familia, din cauza societății, sacrificându-și propria inimă? Poate că noaptea, când se bagă în pat și nu reușesc să adoarmă, sub semnul derutei și al pierderii, se gândesc câteodată că au luat hotărârea greșită. Alteori, au convingerea că le revine responsabilitatea de a-și proteja familia și copiii. Dar timpul nu e de partea lor; cu cât rămâne mai mult în urmă clipa despărțirii, cu atât se purifică amintirile de momentele grele și le rămâne doar dorul după acel paradis pierdut.

— Nu mai poate să se ajute nici pe el. A devenit o persoană distantă, pare ocupat în timpul săptămânii, iar sâmbăta și duminica vine la Champ de Mars să se joace cu bilele cu prietenii, în timp

ce fiul lui se mulțumește cu înghețata și soția privește cu un aer pierdut rochiile elegante care se perindă prin fața ei. Nici un vânt nu va fi îndeajuns de puternic încât să schimbe direcția bărcii; va rămâne în port, avântându-se doar la apă mică. Toți suferă: cei care au plecat, cei care au rămas, familiile și copiii. Dar nimeni nu mai poate face nimic.

Madame Guimet a rămas cu privirea pironită în iarba proaspăt sădită în centrul parcului. Se prefăcea că doar îmi „tolerează"cuvintele, dar știam că îi deschisesem rana și acum sângera din nou. După o vreme s-a ridicat și a propus să ne întoarcem – servitorii ei probabil pregăteau deja cina. Un artist care începea să dobândească faimă și importanță voia să viziteze muzeul împreună cu niște prieteni și seara urma să se încheie la studioul lui, unde dorea să le arate câteva tablouri.

— Intenția lui e să-mi vândă ceva, cu siguranță. Iar intenția mea e să văd oameni noi, să ies dintr-o lume pe care o cunosc deja prea bine și care începe să mă plictisească.

Am pornit fără grabă. Înainte de a traversa din nou podul înspre Trocadero, m-a întrebat dacă mi-ar plăcea să vin și eu. I-am răspuns că da, dar că îmi lăsasem rochia de seară la hotel și poate nu eram îmbrăcată adecvat pentru ocazie.

De fapt, eu nu aveam nici o rochie de seară care să se apropie măcar ca eleganță și frumusețe de rochiile pe care femeile pe lângă care treceam le purtau „pentru o plimbare în parc". Iar hotelul era o metaforă pentru pensiunea în care locuiam de două luni, singura care îmi permitea să-mi duc „invitații" în cameră.

Dar femeile știu să înțeleagă și fără să se spună lucrurilor pe nume.

— Pot să-ți împrumut o rochie pentru astă-seară, dacă vrei. Am mai multe decât aș putea purta vreodată.

Am acceptat cu un zâmbet și am pornit către casa ei.

Când nu știm încotro ne poartă viața, nu înseamnă că suntem pierduți.

— Acesta este Pablo Picasso, artistul despre care ți-am vorbit.

Din momentul în care s-au făcut prezentările, el a uitat de ceilalți invitați și a încercat tot timpul să-mi capteze interesul. Mi-a vorbit despre frumusețea mea, mi-a cerut să pozez pentru el, mi-a spus că trebuia neapărat să mă duc cu el la Málaga, măcar pentru o săptămână, departe de nebunia Parisului. Avea un singur scop și nici nu era nevoie să-mi spună care: să mă bage în patul lui.

Eram extrem de agasată de bărbatul acela urât, fără maniere, cu ochi bulbucați, care se credea buricul pământului. Prietenii lui păreau mult mai interesanți, mai ales un italian, Amedeo Modigliani, cu un aer mai nobil, mai elegant, care, la un moment dat, a încercat să lege o conversație. De fiecare dată când Pablo termina una din nesfârșitele și ininteligibilele lui prelegeri despre

revoluțiile ce se petreceau în artă, eu mă întorceam către Modigliani, iar asta părea să-l înfurie pe spaniol.

— Cu vă ocupați? a vrut să știe Amedeo.

I-am explicat că mă dedicam dansului sacru al triburilor din Java. Nu a părut să înțeleagă prea bine, dar, politicos, a început să vorbească despre importanța privirii în dans. Îl fascinau ochii, iar când se ducea uneori la teatru era foarte puțin atent la mișcările corpului și căuta să surprindă mai ales ceea ce transmitea privirea.

— Sper că așa se întâmplă și la dansurile sacre din Java, eu nu știu nimic despre ele. Știu doar că în Orient dansatorii reușesc să-și mențină corpul complet imobil și să-și concentreze în privire toată forța a ceea ce vor să spună.

Cum eu nu știam exact ce să-i răspund, clătinam din cap, cu o mișcare enigmatică, ce putea să însemne și da, și nu, în funcție de cum voia să o interpreteze. Picasso întrerupea tot timpul discuția cu teoriile lui, dar Amadeo, cu eleganță și politețe, știa să aștepte momentul în care putea relua subiectul.

— Pot să vă dau un sfat? m-a întrebat el când cina era pe sfârșite și ne pregăteam să mergem la studioul spaniolului. Am dat din cap că da.

— Aflați ce vă doriți și încercați să vă depășiți așteptările. Îmbunătățiți-vă dansul, pregătiți-vă

mult și alegeți-vă un țel foarte înalt, greu de atins. Fiindcă asta e misiunea artistului: să-și depășească propriile limite. Un artist care vrea puțin și reușește să obțină puținul acela e un artist ratat.

Studioul spaniolului nu era foarte departe, așa că am mers toți pe jos. Am văzut acolo unele lucruri care m-au încântat și altele pe care le-am detestat pur și simplu. Dar nu e asta condiția umană? Să ajungi de la o extremă la alta fără să treci pe la mijloc? Ca să-l provoc, m-am oprit în fața unei picturi și l-am întrebat de ce insistă să complice lucrurile.

— Mi-a luat patru ani să învăț să pictez ca un maestru al Renașterii și toată viața ca să pot să desenez din nou ca un copil. Aici e adevăratul secret: în desenul de copil. Ceea ce vedeți poate vi se pare infantil, dar de fapt e ceea ce este mai important în artă.

Răspunsul mi s-a părut genial, însă nu mă puteam întoarce în timp ca să încerc să-l plac. Modigliani plecase deja, Madame Guimet dădea semne vizibile de oboseală, deși se ținea dreaptă, iar Picasso părea enervat de gelozia iubitei lui, Fernande.

Am spus că se făcuse târziu pentru toată lumea și fiecare s-a dus pe drumul lui. Nu i-am mai întâlnit niciodată, nici pe Amedeo, nici pe Pablo. Am aflat doar că Fernande îl părăsise, dar nu mi

s-a spus din ce motiv. Pe ea am mai văzut-o o singură dată, câțiva ani mai târziu, pe când era vânzătoare într-un magazin de antichități. Nu m-a recunoscut, eu m-am prefăcut că nu o cunosc și astfel a dispărut și ea din viața mea.

În anii care au urmat, puțini la număr, dar care azi, când mă cufund în trecut, parcă au fost fără sfârșit, am privit doar către soare și am uitat de furtuni. M-am lăsat vrăjită de frumusețea trandafirilor și nu am dat atenție spinilor. Avocatul care m-a apărat la tribunal, fără prea multă convingere, a fost unul din mulții mei amanți. Așadar, stimate domnule Édouard Clunet, puteți rupe pagina aceasta din caiet și s-o aruncați, în cazul în care lucrurile vor merge exact așa cum ați plănuit și eu voi sfârși în fața unui pluton de execuție. Din nefericire, nu mai am pe nimeni altcineva căruia să i-l încredințez. Cu toții știm că nu voi fi omorâtă din cauza acuzației stupide de spionaj, ci fiindcă am hotărât să fiu mereu cea care am visat să fiu, iar prețul unui vis este întotdeauna mare.

Striptease-ul exista deja și era permis de lege încă de la finele secolului trecut, dar era considerat doar o expunere a goliciunii trupului. Eu am transformat spectacolul acela grotesc în artă. Când l-au interzis din nou, am putut să-mi continui spectacolele, pentru că erau încă în limitele legii, din moment ce nu aveam nimic de-a face cu vulgaritatea acelor femei care se dezbrăcau în public. Printre cei care asistau la spectacolele mele se numărau compozitori precum Puccini și Massenet, ambasadori ca Von Klunt și Antonio Gouvea, magnați ca baronul de Rothschild și Gaston Menier. Nu-mi vine să cred că, în timp ce eu scriu aceste rânduri, ei nu fac nimic ca să mă elibereze. La urma urmei, căpitanul Dreyfus, acuzat pe nedrept, nu s-a întors din Insula Diavolului?

Mulți vor spune că el a fost nevinovat. Da, dar și eu sunt. Nu există nici o dovadă împotriva mea, în afară de ceea ce am spus chiar eu, ca să mă laud, pentru a-mi spori faima atunci când m-am hotărât să mă las de dans, deși eram o dansatoare excelentă. Dacă nu ar fi fost așa, n-aș fi fost reprezentată de cel mai important impresar al vremii, Mr. Astruc, care se ocupa și de mari dansatori ruși.

Astruc aproape că a reușit să-mi aranjeze un spectacol alături de Nijinski pe scena faimosului

teatru La Scala din Milano. Dar impresarul balerinului – care era și amantul lui – m-a considerat o persoană dificilă, temperamentală și insuportabilă și, cu zâmbetul pe buze, a făcut în așa fel încât să fiu obligată să-mi prezint arta singură, fără nici un sprijin din partea presei italiene sau măcar a directorilor instituției. Atunci o parte din sufletul meu a murit. Știam că îmbătrânesc și că în curând nu voi mai avea aceeași flexibilitate și agilitate; iar ziarele serioase, care atât mă elogiaseră la început, acum se întorceau împotriva mea.

Dar imitatoarele? Peste tot apăreau afișe pe care scria ceva de felul: „Urmașa lui Mata Hari". Acele femei nu erau în stare decât să-și scuture corpul în mod vulgar și să-și scoată hainele, fără pic de talent sau inspirație.

Nu mă pot plânge de Astruc, deși ultimul lucru pe care îl vrea acum e ca numele lui să fie asociat cu al meu. A apărut la câteva zile după seria de spectacole de caritate pe care le susținusem pentru a strânge fonduri destinate soldaților ruși răniți. Sincer, mă îndoiam că toți banii aceia, adunați din mese vândute la prețuri colosale, ajungeau pe câmpurile de bătălie din Pacific, unde japonezii îi nimiceau pe oamenii țarului. Dar, chiar și așa, acelea au fost primele reprezentații după cea de la Muzeul Guimet și toată lumea era mulțumită de rezultat: eu puteam să

atrag mai mulți oameni interesați de arta mea, Madame Kireyevsky își umplea buzunarele și îmi dădea o parte din bani, aristocrații rămâneau cu impresia că susțin o cauză nobilă și toți, absolut toți, aveau ocazia să vadă o femeie frumoasă goală, fără ca asta să îi stinghereasc în vreun fel.

Astruc m-a ajutat să găsesc un hotel demn de faima mea crescândă și mi-a făcut rost de contracte prin tot Parisul. A obținut un spectacol la cea mai importantă sală a vremii, Olympia. Fiu de rabin belgian, Astruc este genul de persoană care a pariat tot ce a avut pe oameni complet necunoscuți, ajunși astăzi idoli ai epocii, precum Caruso și Rubinstein. La momentul potrivit, m-a făcut să cunosc lumea. Mulțumită lui mi-am schimbat complet comportamentul, am început să câștig mai mulți bani decât îmi imaginasem vreodată că aș fi putut dobândi, am dat reprezentații la cele mai importante săli de spectacole din oraș și mi-am permis, în sfârșit, luxul de a avea acces la ceea ce apreciam mai mult pe lume: haine la modă.

Nu știu cât am cheltuit, fiindcă Astruc îmi spunea că era de prost gust să întrebi prețul.

— Alege-ți și cere să ți le trimită la hotelul la care stai, și mă ocup eu de restul.

Acum, când scriu aceste rânduri, încep să mă întreb: oare își păstra și el o parte din bani?

Dar nu pot continua astfel. Nu pot lăsa amărăciunea să-mi cuprindă sufletul, fiindcă dacă voi ieși de aici – și sper că așa se va întâmpla, pentru că e pur și simplu imposibil să mă părăsească toată lumea – voi împlini patruzeci și unu de ani și am încă dreptul să fiu fericită. Am luat mult în greutate și ar fi foarte greu să revin la dans, dar sunt și altele pe lume.

Prefer să mă gândesc la Astruc ca la cineva care a fost în stare să-și riște întreaga avere construind un teatru pe care l-a inaugurat cu *Ritualul primăverii*, piesa unui compozitor rus complet necunoscut și al cărui nume nu reușesc să mi-l amintesc[1], avându-l ca protagonist pe idiotul de Nijinski, care mi-a imitat scena masturbării pe care o făcusem la prima mea reprezentație de la Paris.

Vreau să-mi amintesc de Astruc ca de cel care, cândva, m-a invitat să luăm trenul până în Normandia, fiindcă discutaserăm cu o seară înainte despre nostalgia care te încearcă atunci când nu vezi marea mult timp. Se făceau deja cinci ani de când lucram împreună.

Ne-am așezat amândoi pe plajă, fără să spunem prea multe; la un moment dat am scos o

1. *Le Sacre du printemps* de Igor Stravinski, care a avut premiera pe 29 mai 1913, la inaugurarea Teatrului Champs Elysée. (*N. tr.*)

pagină de ziar din poșetă și i-am întins-o s-o citească. Articolul se intitula „Decadenta Mata Hari: mult exhibiționism și puțin talent".

— A fost publicat azi, i-am zis.

În timp ce el citea, m-am ridicat, m-am dus până la țărmul mării și am adunat câteva pietre.

— Deși poate nu mă crezi, sunt sătulă. M-am îndepărtat de visurile mele și nu sunt nici pe departe persoana care îmi imaginam că voi fi.

— Cum așa? a spus Astruc mirat. Eu îi reprezint numai pe cei mai mari artiști și tu ești unul dintre ei! Te tulbură o critică oarecare a unuia care n-are altceva mai bun de scris?

— Nu. Dar e primul lucru pe care îl citesc despre mine după mult timp. Dispar din ce în ce mai rapid din teatre și din presă. Oamenii mă văd doar ca pe o prostituată care se dezbracă în public, sub pretextul că face artă.

Astruc s-a ridicat și a venit către mine. A luat și el câteva pietre de pe jos și a aruncat una în apă, departe de mal.

— Eu nu reprezint prostituate, asta ar însemna sfârșitul carierei mele. E adevărat că a trebuit să explic o dată sau de două ori unora dintre artiștii mei de ce am un afiș cu Mata Hari în birou. Și știi ce le-am spus? Că ceea ce faci tu este să reînvii un mit sumerian, cel al zeiței Inanna care ajunge în lumea interzisă. Ea e nevoită să treacă prin

șapte porți; la fiecare dintre ele este un paznic și, pentru a-și plăti trecerea, trebuie să își scoată câte o piesă de îmbrăcăminte. Un mare scriitor englez, care s-a văzut obligat să se exileze la Paris și a sfârșit singur și în mizerie, a scris o piesă de teatru care într-o zi va deveni una de referință. Povestește cum a obținut Irod capul lui Ioan Botezătorul.

— Salomeea! Unde e piesa asta?

Starea mea de spirit începea să se schimbe.

— Nu am drepturile de autor pentru ea. Și nu-l mai pot găsi pe scriitor, care se numește Oscar Wilde, decât dacă m-aș duce la cimitir să-i invoc spiritul. Prea târziu.

Frustrarea, mizeria, teama că în curând voi fi bătrână, urâtă și săracă, toate au revenit deodată. Trecusem deja de treizeci de ani, o vârstă crucială. Am luat o piatră și am aruncat-o cu și mai multă putere decât Astruc.

— Piatră, du-te departe și ia trecutul meu cu tine. Ia toate rușinile mele, toată vina și greșelile pe care le-am săvârșit.

Astruc a aruncat și el o piatră, explicându-mi că nu săvârșisem nici o greșeală. Îmi folosisem doar dreptul de a alege. Nu l-am ascultat și am mai aruncat încă una.

— Iar asta e pentru abuzul pe care îl suferă corpul și sufletul meu. De la prima mea experiență sexuală îngrozitoare și până acum, când

mă culc cu bărbați bogați, făcând lucruri care ajung să mă înece în lacrimi. Toate astea pentru influență, bani, haine, care trec. Trăiesc chinuită de coșmarurile pe care eu însămi mi le-am creat.

— Dar nu ești fericită? m-a întrebat Astruc, din ce în ce mai uimit. La urma urmei, am venit să petrecem o după-amiază plăcută pe plajă.

Eu aruncam pietre în continuare, din ce în ce mai furioasă și mai surprinsă de mine însămi. Mâine nu mai semăna cu mâine, iar prezentul nu mai era prezent, ci un hău care se adâncea din ce în ce mai mult. Pe plajă oamenii se plimbau, copiii se jucau, pescărușii descriau mișcări stranii pe cer și valurile veneau mai calme decât îmi imaginasem.

— Asta e pentru că visez să fiu acceptată și respectată, deși nu datorez nimic nimănui. De ce am nevoie de așa ceva? Să-mi pierd timpul cu griji, regrete, întuneric – întunericul care până la urmă mă înrobește și mă leagă de o piatră de lângă care nu mai pot să plec și unde rămân drept hrană pentru păsările de pradă.

Nu puteam să plâng. Pietrele dispăreau sub apă, căzând poate unele lângă altele și reconstruind-o pe Margaretha Zelle. Dar eu nu voiam să redevin ea, ființa care o privise în ochi pe soția lui Andreas și înțelesese totul. Aceasta îmi spusese, fără să se folosească de cuvinte, că viețile

noastre sunt planificate până la cel mai mic detaliu: ne naștem, studiem, mergem la universitate în căutarea unui soț, ne căsătorim, chiar cu cel mai rău om din lume, doar ca să nu se spună că nu ne vrea nimeni, avem copii, îmbătrânim, ne petrecem restul zilelor stând pe un scaun pe trotuar ca să vedem cine trece, pretinzând că știm totul despre viață, dar fără să putem amuți vocea inimii care șoptește: „Ai fi putut să faci altceva".

Un pescăruș s-a apropiat de noi, a scos un țipăt strident și s-a îndepărtat din nou. S-a apropiat atât de mult, încât Astruc și-a pus brațul la ochi, să se apere. Țipătul acela m-a adus din nou la realitate; am redevenit o femeie faimoasă, încrezătoare în frumusețea ei.

— Vreau să mă opresc. Nu mai vreau să continui acest fel de viață. Cât mai pot fi actriță și dansatoare?

El a răspuns cu sinceritate:

— Poate încă vreo cinci ani.

— Atunci ne oprim aici.

Astruc m-a luat de mână:

— Nu putem! Mai avem contracte de onorat și o să pierd bani dacă faci asta. Oricum, și tu trebuie să-ți câștigi traiul. N-ai vrea să-ți petreci restul vieții în pensiunea aia mizerabilă în care te-am găsit, nu?

— Vom onora contractele. Ai fost bun cu mine și nu vreau să te las să plătești pentru delirurile mele de măreție sau de frumusețe. Dar nu-ți face griji; știu eu cum să-mi câștig traiul și de acum înainte.

Și fără să stau prea mult pe gânduri, m-am apucat să-i povestesc viața mea, ceea ce până atunci păstrasem numai pentru mine, fiindcă celorlalți le spuneam numai minciuni. Pe măsură ce vorbeam, lacrimile au început să-mi șiroiască. Astruc m-a întrebat dacă mă simțeam bine, dar eu am continuat să povestesc până la capăt, iar el nu a mai spus nimic, ci doar m-a ascultat în tăcere.

Am crezut că mă afundam într-un hău negru, acceptând în sfârșit că nu eram nimic din ceea ce crezusem, dar deodată am înțeles că pe măsură ce îmi înfruntam rănile și ciatricele mă simțeam mai puternică. Lacrimile aveau o voce proprie și nu-mi izvorau din ochi, ci din cea mai întunecată parte a sufletului, spunând o poveste pe care nici măcar eu nu o știam în întregime. Mă aflam pe o plută care naviga prin bezna cea mai neagră, dar, undeva în depărtare, la orizont, puteam vedea lumina unui far care avea să mă ghideze către țărm, dacă marea agitată avea să-mi permită, dacă nu era prea târziu.

Nu mai făcusem asta niciodată. Mă gândeam că dacă vorbesc despre rănile mele, ele urmau să

devină și mai reale și, cu toate acestea, se întâmpla exact invers: lacrimile îmi cicatrizau rănile.

De câteva ori am lovit pietrișul de pe plajă cu pumnii și palmele mi-au sângerat, dar eu nici măcar nu simțeam durerea, pentru că mă vindecam. Am înțeles de ce se spovedesc catolicii, chiar dacă știu că preoții au păcate la fel ca ale lor, ori chiar mai grave. Nu contează cine te aude; contează să lași rana deschisă, pentru ca soarele să o purifice și apa de ploaie să o spele. Asta făceam și eu, în fața unui bărbat cu care nu aveam nici un fel de intimitate. Și acesta era adevăratul motiv pentru care puteam vorbi atât de liber.

După mult timp, când m-am oprit din hohote și am lăsat zgomotul valurilor să mă calmeze, Astruc m-a luat cu grijă de braț și mi-a spus că ultimul tren către Paris urma să plece în curând, așa că era mai bine să ne grăbim. Pe drum, mi-a povestit toate noutățile din mediul artistic, cine cu cine se culca și cine fusese dat afară și de unde.

Eu râdeam și îi ceream să-mi mai spună. E un om cu adevărat înțelept și fin; știa că lucrurile despre care vorbiserăm se scurseseră odată cu lacrimile mele, îngropându-se în nisip, unde aveau să rămână până la sfârșitul timpurilor.

— Trăim cea mai bună perioadă din istorie. Tu când ai ajuns aici?

— În perioada Expoziției Universale. Parisul era altfel pe atunci, mai provincial, deși mie mi se părea că mă aflu în centrul lumii.

Soarele după-amiezii intra pe fereastra camerei extrem de luxoase din Hôtel Élysée. Eram înconjurați de tot ce avea Franța mai bun: șampanie, absint, ciocolată, brânză și parfumul florilor proaspăt culese. Afară se vedea turnul de metal, care acum purta numele constructorului său, Eiffel.

Privea și el spre imensa structură de fier.

— N-a fost construit ca să mai rămână în oraș după ce se termină expoziția. Sper ca planul să fie dus la capăt și să se demonteze monstrul ăsta în curând.

Aș fi putut să-l contrazic doar ca să-i dau ocazia să argumenteze și la final să se simtă triumfător. Dar am tăcut, în timp ce el vorbea despre perioada Belle Époque în care se afla țara. Producția industrială se triplase, agricultura beneficia acum de mașini care puteau face – singure – munca a zece oameni, magazinele erau mereu pline și moda se schimbase complet, spre bucuria mea, mai ales fiindcă așa aveam o scuză ca să-mi reînnoiesc garderoba de cel puțin două ori pe an.

— Ai observat că și mâncarea e mai bună?

Observasem, dar asta nu prea mă încânta, pentru că începusem să mă îngraș.

— Președintele Republicii mi-a spus că numărul bicicletelor a crescut de la *trei sute șaptezeci și cinci de mii* la finalul secolului la mai mult de *trei milioane*. Casele au apă curentă, gaze, oamenii pot călători până departe în vacanțe. Consumul de cafea a crescut de patru ori și pâinea se găsește oriunde, fără să se mai formeze cozi în fața brutăriilor.

De ce îmi ținea prelegerea asta? Era momentul să casc și să mă întorc la rolul de „femeie toantă".

Fostul ministru de război, între timp deputat în parlament, Adolphe Messimy, s-a ridicat din pat și a început să-și pună hainele pline de medalii și distincții. În ziua aceea avea o întâlnire

cu fostul lui batalion și nu se putea duce îmbrăcat ca un simplu civil.

— Cu toate că îi detestăm pe englezi, măcar ei au dreptate într-o privință: sunt mai discreți când se îmbracă pentru război, cu uniformele lor oribile, maro. Noi, pe de altă parte, avem impresia că trebuie să murim cu eleganță, cu pantalonii ăștia și cu caschetele noastre roșii, care parcă strigă inamicului: „Hei, îndreptați-vă pușile și tunurile încoace, nu ne vedeți?"

A râs de propria glumă, am râs și eu ca să-i fac pe plac și am început la rândul meu să mă îmbrac. Pierdusem de mult iluzia că aș fi iubită pentru cine eram și acum acceptam fără nici cea mai mică reținere flori, lingușiri și bani care îmi alimentau egoul și mincinoasa mea identitate. Cu siguranță aveam să mor fără să fi cunoscut iubirea, dar ce importanță avea? Pentru mine, iubirea și puterea însemnau același lucru.

Însă nu eram chiar atât de proastă încât să-i las și pe ceilalți să înțeleagă asta. M-am apropiat de Messimy și i-am dat un sărut zgomotos pe obrazul acoperit pe jumătate de mustăți, care îmi aminteau de cele ale nefastului meu soț.

El mi-a pus pe masă un plic gros plin de bancnote de o mie de franci.

— Să nu mă înțelegi greșit, Mademoiselle. Cum vorbeam despre progresul țării, cred că e

momentul să încurajăm consumul. Ca demnitar, câștig mult și cheltuiesc puțin. Așa că trebuie să contribui și eu la stimularea consumului.

A râs din nou la propria glumă, crezând sincer că eram fascinată de atâtea medalii și de timpul petrecut de el cu președintele Republicii, pe care ținea neapărat să îl menționeze de fiecare dată când ne întâlneam.

Dacă ar fi înțeles că totul era fals, că iubirea, din punctul meu de vedere, nu se supunea nici unei reguli, poate că în cele din urmă s-ar fi îndepărtat și apoi m-ar fi pedepsit. El venea la mine nu numai pentru sex, ci și pentru că voia să se simtă iubit, ca și cum pasiunea unei femei ar fi putut cu adevărat să-i dea senzația că era capabil de orice.

Da, iubirea și puterea însemnau același lucru, și nu doar pentru mine.

El a plecat și eu m-am îmbrăcat fără grabă. Următoarea mea întâlnire era în afara Parisului, noaptea târziu. Trebuia să trec pe la hotel, să-mi pun cea mai bună rochie și să mă duc la Neuilly, unde amantul meu cel mai fidel cumpărase o vilă pe numele meu. M-am gândit să-i cer și o mașină cu șofer, dar mi-am zis că putea să intre la bănuieli.

Sigur, aș fi putut să fiu mai exigentă – să zicem așa – cu el. Era căsătorit, un bancher extrem de

cunoscut, și orice aș fi insinuat în public ar fi fost un deliciu pentru ziare, pe care acum nu le interesau decât „amanții mei celebri" și care uitaseră cu totul de cariera mea de dansatoare, pe care o construisem cu atâta trudă.

În timpul procesului meu, am văzut în holul tribunalului pe cineva care se prefăcea că citește ziarul, dar, de fapt, îmi urmărea fiecare mișcare. De îndată ce am plecat, s-a ridicat de la locul lui și m-a urmărit discret.

M-am plimbat pe bulevardele celui mai frumos oraș din lume, am văzut cafenelele pline, oamenii din ce în ce mai bine îmbrăcați umblând de colo-colo, am ascultat muzica viorilor care venea dinspre ușile și ferestrele celor mai sofisticate locuri și m-am gândit că, la urma urmei, viața fusese bună cu mine. Nu era nevoie să șantajez pe nimeni, doar să știu cum să-mi chivernisesc cadourile pe care le primeam și puteam să am o bătrânețe liniștită. De altfel, dacă aș fi vorbit despre un singur bărbat cu care mă culcasem, toți ceilalți ar fi fugit imediat de mine, de frică să nu ajungă și ei șantajați și expuși.

Plănuisem să mă duc la castelul pe care prietenul meu bancher îl construise „pentru bătrânețe". Bietul de el, era bătrân deja, dar nu voia să recunoască. Urma să stau acolo două, trei zile, să fac puțină echitație și duminica să mă întorc

la Paris și să ma duc direct la hipodromul Longchamp, unde aveam ocazia să le arăt tuturor, și celor care mă invidiau, și celor care mă admirau, că eram o amazoană excelentă.

Dar înainte să se lase seara, de ce să nu beau un ceai bun de mușețel? M-am așezat afară, la o cafenea, iar oamenii se uitau după mine, fiindcă acum chipul și corpul meu apăreau pe diferite cărți poștale care se puteau găsi prin tot orașul. Mi-am luat un aer preocupat, ca și cum m-aș fi gândit la ceva important.

Înainte să apuc să comand, un bărbat s-a apropiat de mine și mi-a făcut un compliment. Am reacționat, ca de obicei, cu un aer plictisit și i-am mulțumit cu un zâmbet formal, întorcând imediat privirea. Dar bărbatul a rămas locului.

— O ceașcă de cafea bună poate să vă înseninеze ziua.

Eu nu i-am răspuns nimic. El a făcut un semn către chelner și i-a cerut să-mi ia comanda.

— Un ceai de mușețel, vă rog, i-am spus chelnerului.

Vorbea franceza cu un accent greu, olandez sau german.

Bărbatul a zâmbit, a dus mâna la pălărie ca și cum și-ar fi luat la revedere, dar, de fapt, mă saluta. M-a întrebat dacă m-ar deranja să ia loc

pentru câteva minute. I-am răspuns că preferam să fiu singură.

— O femeie ca Mata Hari nu e niciodată singură, mi-a spus.

Faptul că mă recunoscuse mi-a atins o coardă care în mod normal răsună foarte puternic înăuntrul oricărei ființe umane: vanitatea. Chiar și așa, nu l-am invitat să ia loc.

— Poate căutați lucruri pe care încă nu le-ați găsit, a continuat el. Fiindcă, după ce ați fost declarată cea mai bine îmbrăcată femeie din tot orașul, cum am citit recent într-o revistă, nu mai rămân prea multe de cucerit, nu-i așa? Și, deodată, viața devine o plictiseală totală.

După toate aparențele, era un admirator împătimit, altfel cum de știa lucruri publicate doar în revistele pentru femei? Să-i dau sau nu o șansă? La urma urmei, era încă devreme pentru cina de la Neuilly cu bancherul.

— Ați reușit să găsiți lucruri noi? a insistat.

— Desigur. Pe mine mă descopăr în fiecare moment. Și asta e cel mai interesant în viață.

Nu a întrebat a doua oară, și-a tras pur și simplu un scaun și s-a așezat la masa mea; când chelnerul a venit cu ceaiul, el a cerut o ceașcă mare de cafea, făcându-i un semn care însemna: „Plătesc eu nota".

— Franța se îndreaptă spre o criză, a spus hotărât. Și îi va fi foarte greu să iasă din ea.

În după-amiaza aceea auzisem exact contrariul. S-ar fi zis că bărbații aveau fiecare câte o părere în ceea ce privește economia, un subiect care nu mă interesa câtuși de puțin.

M-am hotărât să intru puțin în jocul lui. I-am repetat ca un papagal tot ce îmi spusese Messimy despre ceea ce el numise „La Belle Époque". Nu a părut deloc surprins.

— Nu vorbesc doar despre criza economică; vorbesc despre crizele personale, despre criza valorilor. Credeți că oamenii s-au obișnuit deja cu ideea de a putea conversa de la distanță, prin invenția pe care au adus-o americanii pentru Expoziția Universală, și care acum a ajuns în fiecare colț al Europei? Milioane de ani, omul i s-a adresat mereu unei persoane pe care o putea vedea. Deodată, într-un singur deceniu, „a vedea" și „a vorbi" au fost separate. Nouă ni se pare că ne-am obișnuit cu asta și nu ne dăm seama de impactul imens pe care îl provoacă reflexelor noastre. Corpul nostru pur și simplu nu este obișnuit. Rezultatul practic este că, atunci când vorbim la telefon, intrăm într-o stare foarte asemănătoare cu unele transe magice. Descoperim alte lucruri despre noi înșine.

Chelnerul s-a întors cu nota și el s-a oprit din vorbit până când bărbatul s-a îndepărtat.

— Știu că probabil ați obosit să vedeți la fiecare colț de stradă câte o dansatoare vulgară de striptease intitulându-se urmașa măreței Mata Hari. Dar așa e viața: nimeni nu învață. Filozofii greci... Vă plictisesc, Mademoiselle?

Am dat din cap în semn că nu, iar el a continuat:

— Să lăsăm filozofii greci. Ce spuneau ei acum mii de ani încă se aplică la ce se petrece în ziua de azi. Așa că nu e nimic nou. De fapt, eu aș vrea să vă fac o propunere.

Încă unul, mi-am zis.

— De vreme ce aici nu mai sunteți tratată cu respectul pe care îl meritați, nu v-ar plăcea să vă duceți arta într-un loc unde lumea a auzit de dumneavoastră ca de marea dansatoare a secolului? Vorbesc despre Berlin, orașul din care vin.

Propunerea era tentantă.

— Pot să vă pun în legătură cu impresarul meu...

Dar el mi-a tăiat vorba.

— Prefer să discutăm direct. Impresarul dumneavoastră e dintr-un neam pe care noi nu îl apreciem prea mult, nici germanii, nici francezii.

Era ciudată povestea asta cu ura față de alți oameni din cauza religiei. Vedeam ce li se întâm-

pla evreilor, dar înainte, pe când eram în Java, auzisem despre niște masacre făcute de armată doar pentru că oamenii adorau un zeu fără chip și pentru că aveau o carte sacră pe care, ne asigurau ei, i-o dictase un înger unui profet, al cărui nume nu mi-l aminteam. La un moment dat, cineva mi-a dat o copie a acestei cărți, numită Coran, dar numai pentru frumusețea caligrafiei arabe. Oricum, când soțul meu a ajuns acasă, a luat cartea și a ars-o.

— Eu și asociații mei vă vom plăti o sumă frumoasă, a adăugat, dezvăluind o sumă interesantă de bani. Am întrebat care era valoarea în franci și am rămas încremenită când am auzit răspunsul. Aș fi vrut să accept imediat, dar o doamnă cu clasă nu reacționează din impuls.

— Acolo veți fi apreciată așa cum meritați. Parisul e întotdeauna nedrept cu copiii săi, mai ales după ce nu mai reprezintă o noutate.

Nu-și dădea seama că mă jignea, dar exact la asta mă gândisem și eu pe drum. Mi-am amintit de acea zi petrecută pe plajă cu Astruc, care nu mai avea cum să ia parte la înțelegere. Până una, alta, nu puteam să fac ceva care să sperie prada.

— O să mă gândesc, i-am răspuns sec.

Ne-am luat la revedere, iar el mi-a explicat unde era cazat, spunând că avea să aștepte decizia mea până ziua următoare, când trebuia să

se întoarcă în orașul lui. Am plecat de la cafenea și m-am dus direct la biroul lui Astruc. Recunosc că m-a întristat foarte tare să văd atâtea afișe cu alți oameni care acum începeau să cunoască faima. Dar nu mă puteam întoarce în timp.

El m-a primit la fel de politicos ca întotdeauna, ca și cum aș fi fost cea mai importantă dintre artiștii lui. I-am povestit discuția pe care tocmai o avusesem și i-am zis că, indiferent ce urma să se întâmple, el avea să primească ceea ce i se cuvenea.

Singurul lucru pe care l-a zis a fost:

— Dar acum?

N-am înțeles imediat. Mi s-a părut cam nepoliticos.

— Da, acum. Am încă multe, foarte multe de arătat pe scenă.

El a încuviințat din cap, mi-a urat fericire și a spus că nu avea nevoie de comision, fiindcă era poate timpul să încep să pun bani deoparte și să nu mai cheltuiesc atât de mult pe haine.

Am fost de acord și am plecat. M-am gândit că probabil era încă tulburat din cauza eșecului de la inaugurarea teatrului lui. Poate că era aproape ruinat. Dar să lansezi un spectacol ca *Ritualul primăverii* și să-l pui pe un plagiator ca Nijinski în rolul principal era ca și cum i-ai fi

cerut vântului să sufle din părți opuse, ca să spulbere barca pe care ai construit-o.

În ziua următoare, l-am căutat pe străin și i-am spus că acceptam propunerea, nu înainte de a-i face o serie de cerințe care mi se păreau dintre cele mai absurde și la care eram pregătită să renunț. Dar, spre surprinderea mea, el mi-a spus doar că sunt extravagantă și că era de acord cu tot, fiindcă așa sunt adevărații artiști.

Cine era acea Mata Hari care s-a urcat în tren într-o zi ploioasă, într-una dintre multele gări din oraș, fără să știe ce i-a pregătit destinul, știind doar că se duce într-o țară în care se vorbea o limbă asemănătoare cu a ei, așa că n-avea cum să se simtă pierdută?

Ce vârstă aveam? Douăzeci de ani? Douăzeci și unu? În nici un caz mai mult de douăzeci și doi, deși pașaportul pe care îl aveam la mine spunea că sunt născută pe 7 august 1876, iar, pe când trenul mergea spre Berlin, ziarul purta data de 11 iulie 1914. Dar eu nu voiam să fac socoteala; mă interesa mai mult ce se petrecuse cu cincisprezece zile înainte, atentatul crud din Sarajevo în care își pierduseră viața arhiducele Franz Ferdinand și extrem de eleganta lui soție, a cărei singură vină fusese aceea că se aflase alături de soțul ei când trăsese cu arma un anarhist nebun.

Oricum, mă simțeam complet diferită de toate celelalte femei care se aflau în vagon. Eu eram pasărea exotică care traversa un tărâm devastat de sărăcia de spirit a tuturor. Eu eram lebăda printre rațe, cea care nu voia să crească, temându-se de necunoscut. Mă uitam la cuplurile din jurul meu și mă simțeam foarte vulnerabilă; atâția bărbați fuseseră cu mine, dar de astă dată eram singură, fără nimeni care să mă țină de mână. Adevărat, refuzasem multe propuneri făcute din dragoste; trecusem deja printr-o experiență atroce în viața asta și nu voiam să o repet, adică să sufăr pentru cineva care nu merită și să ajung să-mi vând corpul pentru și mai puțin, pentru pretinsa siguranță a unui cămin.

Bărbatul de lângă mine, Franz Olav, privea pe geam și părea îngrijorat. L-am întrebat dacă s-a întâmplat ceva, însă nu mi-a răspuns; acum că depindeam de el, nu mai era nevoit să răspundă la nimic. Tot ce aveam eu de făcut era să dansez și iar să dansez, deși nu mai aveam aceeași flexibilitate de odinioară. Dar, cu puțin antrenament, tocmai datorită pasiunii mele pentru călărie, cu siguranță aveam să fiu gata la timp pentru premieră. Franța nu mă mai interesa; îmi suspsese ce avusesem mai bun și mă dăduse deoparte, preferând artiștii ruși ori pe cei născuți în locuri precum Portugalia, Norvegia, Spania, care

repetau același truc pe care îl folosisem și eu când ajunsesem la Paris. Arată-le ceva exotic ce ai învățat în țara ta și francezii, mereu avizi de nou, te vor crede sigur.

Pentru foarte puțin timp, dar te vor crede.

Pe măsură ce trenul înainta spre interiorul Germaniei, vedeam soldați care se îndreptau spre granița occidentală. Veneau batalioane după batalioane, mitraliere uriașe și tunuri trase de cai.

Am încercat din nou să pornesc o conversație:

— Ce se întâmplă?

Am primit doar un răspuns enigmatic:

— Orice s-ar întâmpla, vreau să știu dacă putem conta pe ajutorul dumneavoastră. Artiștii sunt foarte importanți în acest moment.

Nu putea fi vorba despre război, întrucât ziarele nu publicaseră nimic despre așa ceva, cel puțin cele franceze erau mult mai preocupate să relateze bârfe de salon sau să se plângă că nu știu ce bucătar tocmai pierduse o decorație din partea guvernului. Deși cele două țări se urau, fără îndoială.

Când o țară devine cea mai importantă din lume, există întotdeauna un preț pe care îl are de plătit. Anglia avea imperiul ei acolo unde soarele nu apune niciodată, dar daca ați fi întrebat pe oricine dacă prefera să cunoască mai degrabă

Londra sau Parisul, cu siguranță că ar fi fost ales orașul străbătut de Sena, cu catedrale, *boutiques*, teatre, pictori, muzică și – pentru cei mai îndrăzneți – cu cabaretele faimoase în toată lumea, ca Folies Bergère, Moulin Rouge, Lido.

Era de ajuns să întrebi ce e mai important: un turn cu un ceas plicticos, un rege care nu apare niciodată în public, sau o structură gigantică de oțel, cel mai înalt turn din lume, care începea să fie știut de toată Europa ca *Tour Eiffel*, după numele creatorului lui, monumentalul Arc de Triumf și Bulevardul Champs Élysées, care oferea spre vânzare tot ce putea fi mai bun?

Anglia, cu toată puterea pe care o avea, ura la rândul ei Franța, dar acesta nu era un motiv să pregătească nave de război.

Însă pe măsură ce trenul străbătea teritoriul german, trupe după trupe se îndreptau spre vest. Am repetat întrebarea către Franz și din nou am primit același răspuns enigmatic.

— Sunt gata să fiu de ajutor, am spus. Dar cum să fac asta, dacă nici nu știu despre ce e vorba?

Pentru prima dată, și-a dezlipit privirea de geam și s-a întors către mine.

— Nici eu nu știu. Am fost angajat ca să vă aduc la Berlin, să vă aranjez spectacole de dans pentru înalta societate și, într-o zi, nu știu în care anume,

dumneavoastră va trebui să mergeți la Ministerul Afacerilor Externe. Un admirator pe care îl aveți acolo mi-a dat destui bani cu care să vă conving, deși sunteți una dintre cele mai extravagante persoane pe care le-am cunoscut. Sper ca răsplata mea să fie pe măsură.

Înainte de a închide capitolul acesta din povestea mea, stimate și detestate domnule Clunet, aș dori să mai vorbesc puțin despre mine, fiindcă pentru asta m-am apucat să scriu aceste pagini, devenite un jurnal în care, poate de mai multe ori, memoria m-a trădat.

Dumneavoastră chiar credeți din toată inima că, dacă ar fi trebuit ales cineva care să spioneze pentru Germania, Franța, sau chiar pentru Rusia, s-ar fi ales o persoană care era tot timpul în atenția publicului? Nu vi se pare foarte, foarte ridicol?

Când am luat trenul spre Berlin, mă gândeam că mi-am lăsat tot trecutul în urmă. Cu fiecare kilometru parcurs, mă îndepărtam și mai mult de tot ceea ce trăisem, chiar și de amintirile plăcute, de conștientizarea a ceea ce eram capabilă să fac pe scenă sau în afara ei, de momentele în

care fiecare stradă și fiecare petrecere din Paris erau o mare descoperire pentru mine. Acum înțeleg că nu pot fugi de mine însămi. În 1914, în loc să mă întorc în Olanda, ar fi fost extrem de ușor să găsesc pe cineva care să aibă grijă de ceea ce mai rămăsese din sufletul meu, să-mi schimb din nou numele, să mă duc într-unul dintre multele locuri din lume unde chipul meu nu era cunoscut și să iau totul de la capăt.

Dar asta ar fi însemnat să-mi trăiesc restul vieții împărțită în două: cea care poate fi oricine și cea care nu a fost nicicând nimic și nu are nici măcar o poveste de spus copiilor și nepoților ei. Chiar dacă acum sunt prizonieră, spiritul meu este liber în continuare. În timp ce toți luptă pentru a vedea cine va supraviețui din toată această vărsare de sânge, într-o bătălie care nu se termină niciodată, eu nu trebuie să mai lupt, ci doar să aștept ca niște oameni pe care nu i-am cunoscut nicicând să hotărască cine sunt. Dacă mă vor găsi vinovată, într-o zi adevărul va ieși la iveală și mantia rușinii va acoperi capetele lor, ale copiilor lor, ale nepoților lor, ale țării lor.

Sincer, cred că președintele e un om de onoare; că prietenii mei, mereu binevoitori și dispuși să mă ajute atunci când aveam totul, vor continua să mă sprijine acum, când nu mai am nimic. Zorii tocmai s-au arătat, ascult păsările și zgomotele

care răzbat de la bucătărie. Cele mai multe prizoniere dorm, unele înfricoșate, altele împăcate cu propria soartă. Eu am dormit până la prima rază a soarelui și raza aceea mi-a adus speranța dreptății, deși n-a intrat în celula mea, ci și-a arătat puterea doar pe micul petic de cer pe care îl pot zări de aici.

Nu știu de ce soarta m-a pus să trec prin atâtea într-un timp atât de scurt.

Ca să vadă dacă pot rezista în momentele grele.

Ca să vadă din ce sunt făcută.

Ca să capăt experiență.

Dar ar fi existat și alte metode, alte feluri prin care să obțină toate astea! Nu era nevoie să mă înăbușe în întunericul propriului suflet, să mă facă să traversez o pădure plină de lupi și de fiare, fără să-mi dea măcar o mână care să mă ghideze.

Singurul lucru pe care îl știu este că pădurea aceasta, oricât de înfricoșătoare ar fi, are un capăt, iar eu vreau să ajung de cealaltă parte. La ceasul victoriei voi fi generoasă și nu-i voi acuza pe cei care au spus atâtea minciuni despre mine.

Știți ce voi face acum, înainte de a auzi pe coridor pașii care anunță sosirea mesei de dimineață? Voi dansa. Îmi voi aminti fiecare notă și îmi voi mișca trupul în ritmul muzicii, fiindcă asta îmi demonstrează cine sunt eu – o femeie liberă!

Asta am căutat dintotdeauna: libertatea. N-am căutat iubirea, deși aceasta a venit și a plecat și din cauza ei am făcut lucruri pe care nu ar fi trebuit să le fac și am călătorit în locuri în care oamenii mă voiau.

Dar nu vreau să-mi grăbesc povestea; viața trece foarte repede și mie îmi e greu să țin pasul încă din acea dimineață în care am ajuns la Berlin.

Teatrul a fost înconjurat și spectacolul întrerupt chiar când mă aflam într-un moment de maximă concentrare, încercând să dansez cât de bine puteam după atâta vreme în care nu mai exersasem așa cum ar fi trebuit. Niște soldați germani au urcat pe scenă și au spus că începând din acea zi toate reprezentațiile din toate sălile de spectacol erau anulate până la noi ordine.

Unul dintre ei a citit un comunicat:

— Acestea sunt cuvintele kaiserului nostru: „Trăim un moment negru în istoria țării noastre, care este înconjurată de inamici. Va fi nevoie să scoatem săbiile din teci. Sper că le vom putea folosi cu îndemânare și cu demnitate".

Eu nu înțelegeam nimic. M-am dus în cabină, mi-am pus halatul peste puținele haine pe care le purtam, când a dat buzna Franz, cu respirația întretăiată.

— Trebuie să pleci, altfel vei fi arestată.

— Să plec? Unde? Și nu am mâine o întâlnire cu cineva de la Ministerul Afacerilor Externe?

— A fost anulat totul, a spus el, fără să-și ascundă îngrijorarea. Ai noroc că ești cetățean al unei țări neutre, în Olanda trebuie să te duci de îndată.

Mă gândeam că orice mi se putea întâmpla, mai puțin să mă întorc în locul din care îmi fusese atât de greu să plec.

Franz a scoas din buzunar un teanc de mărci și mi l-a pus în mână.

— Uită de contractul pe șase luni pe care l-ai semnat cu Teatrul Metropol. Ăștia sunt toți banii pe care am reușit să-i adun și care erau aici, în seiful teatrului. Pleacă imediat. O să am grijă să îți trimit hainele mai târziu, dacă voi mai fi în viață. Pentru că, spre deosebire de tine, eu am fost convocat.

Înțelegeam din ce în ce mai puțin.

— Lumea a înnebunit, a zis el, străbătând camera cu pași mari. Moartea unei rude, oricât de apropiate, nu e un motiv să trimiți oameni la pieire. Dar generalii sunt cei care conduc lumea și vor să ducă la capăt ceea ce nu au terminat când Franța a fost rușinos învinsă acum peste patruzeci de ani. Ei cred că trăiesc în continuare în aceeași epocă și că într-o zi francezii vor căuta să-și răzbune umilința. Vor să-i împiedice să devină

prea puternici și totul arată că pe zi ce trece sunt într-adevăr mai tari. Doar așa îmi explic ce se întâmplă: vor să omoare șarpele înainte să devină prea mare și să ne stranguleze.

— Vrei să spui că ne așteaptă un război? De asta se deplasau atâția soldați săptămâna trecută?

— Exact. Jocul de șah e mai complicat pentru că toți guvernanții sunt legați prin alianțe. E obositor de explicat. Dar, chiar în timp ce stăm de vorbă, armata noastră invadează Belgia, Luxemburgul s-a predat deja, și acum se îndreaptă către regiunile industriale ale Franței cu șapte divizii foarte bine înarmate. Se pare că în timp ce francezii se bucurau de viață, noi căutam un pretext. În timp ce francezii construiau Turnul Eiffel, ai noștri investeau în tunuri. Nu cred că toate astea o să dureze mult; după câteva vieți pierdute de ambele părți, pacea va ajunge să domnească din nou. Dar până atunci tu trebuie să te refugiezi în țara ta și să aștepți să se calmeze lucrurile.

Spusele lui Franz mă luau prin surprindere; părea sincer interesat de siguranța mea. M-am apropiat de el și i-am atins obrazul.

— Nu-ți face griji, o să fie totul bine.

— N-o să fie nimic bine, mi-a răspuns, dându-mi brusc mâna la o parte. Și ce-mi doream eu mai mult va fi pierdut pentru totdeauna.

M-a luat de mâna pe care o îndepărtase cu atâta violență.

— Când eram copil, părinții m-au obligat să învăț să cânt la pian. Nu mi-a plăcut niciodată și, de cum am plecat de acasă, am uitat totul, cu excepția unui lucru: cea mai frumoasă melodie din lume se transformă într-o monstruozitate dacă sunt dezacordate coardele. Într-o zi, eram la Viena, în timpul stagiului militar obligatoriu, și am avut două zile de odihnă. Am dat peste un afiș cu o tânără care, chiar dacă nu o văzusem față în față, mi-a provocat acea senzație pe care nu trebuie să o simtă nici un bărbat, niciodată: dragoste la prima vedere. Tu erai acea tânără. Când am intrat în teatrul arhiplin, plătind pe un bilet mai mult decât câștigam într-o săptămână, am simțit că tot ceea ce era dezacordat în mine – relația cu părinții mei, cu armata, cu țara, cu lumea – se armonizează dintr-odată numai la vederea tinerei care dansa. Nu muzica exotică sau erotismul care învăluiseră și scena, și sala produceau acest efect, totul se petrecea grație tinerei dansatoare.

Știam despre ce vorbea, dar n-am vrut să-l întrerup.

— Ar fi trebuit să-ți spun toate astea mai înainte, dar am crezut că o să am timp. Azi sunt un director de teatru de succes, poate impulsionat

și de ceea ce am văzut în seara aceea la Viena. Mâine mă voi prezenta înaintea căpitanului responsabil de unitatea mea. Am fost de mai multe ori la Paris ca să-ți văd spectacolele. Am constatat cum, în ciuda eforturilor tale, Mata Hari pierdea teren în fața unei șlehte de indivizi care nici măcar nu merită să fie numiți „dansatori" sau „artiști". M-am hotărât să te aduc într-un loc unde arta ta să fie apreciată; și am făcut toate astea din dragoste, doar din dragoste, o dragoste neîmpărtășită, dar ce importanță mai avea? Singurul lucru care conta era să fiu aproape de femeia iubită, asta urmăream. Cu o zi înainte să-mi fac curaj să te abordez, la Paris, m-a contactat un reprezentant al ambasadei. Mi-a spus că ești amanta unui deputat care, conform serviciilor noastre de spionaj, avea să fie următorul ministru de război.

— Dar nu mai este.

— Potrivit serviciilor noastre de spionaj, se va întoarce la postul pe care îl ocupa înainte. Mă întâlnisem de multe ori cu diplomatul acela, ieșeam să bem și frecventam viața de noapte pariziană. Într-o noapte, am băut mai mult și am vorbit ore în șir despre tine. El știa că sunt îndrăgostit și mi-a cerut să te aduc aici, fiindcă vom avea nevoie de serviciile tale în scurtă vreme.

— Serviciile mele?

— Da, de serviciile cuiva care să aibă acces în cercurile foarte apropiate guvernului.

Ce voia să spună, fără să aibă curaj să pronunțe cuvântul, era *să spioneze*. Ceva ce eu nu aș face niciodată. Cum probabil vă amintiți, stimate domnule Clunet, am și declarat asta în timpul acelei farse de proces: „Prostituată, da. Spioană, niciodată!"

— Așa că pleacă direct de la teatru și du-te în Olanda. Banii pe care ți i-am dat sunt mai mult decât suficienți. În curând călătoria asta va fi imposibilă. De fapt ar fi și mai îngrozitor dacă ar fi posibilă, fiindcă asta ar însemna că am reușit să infiltrăm pe cineva la Paris.

Eram deja destul de speriată, dar nu îndeajuns încât să nu-i dau un sărut și să-i mulțumesc pentru tot ce făcea pentru mine.

Am vrut să-l mint, să-i spun că o să-l aștept până la sfârșitul războiului, dar orice minciună dă înapoi în fața onestității.

Să fim serioși, nu pianele se dezacordează. Păcatul adevărat nu înseamnă ceea ce am fost noi învățați; păcat este faptul că trăim departe de armonia absolută. E mai puternică decât toate adevărurile și minciunile pe care le spunem zi de zi. M-am întors către el și l-am rugat politicos să se retragă, fiindcă trebuia să mă îmbrac. Și i-am spus:

— Păcatul nu a fost creat de Dumnezeu, a fost creat de noi atunci când am încercat să transformăm ceva absolut în ceva relativ. Am renunțat să privim întregul și am început să vedem doar o parte; și partea aceea vine încărcată de vină, reguli, cei buni luptă împotriva celor răi, crezând fiecare că are dreptate.

Am fost surprinsă de propriile mele cuvinte. Poate că frica mă afectase mai mult decât îmi imaginasem. Dar gândul meu era departe de toate acelea.

— Am un prieten care e consulul Germaniei la tine în țară. El te va putea ajuta să-ți refaci viața. Dar ai grijă: la fel ca mine, s-ar putea să încerce și el să te convingă să ne ajuți în eforturile noastre de război.

A evitat din nou cuvântul *a spiona*. Eu eram o femeie cu destulă experiență ca să scap de asemenea capcane. De câte ori n-o făcusem în relațiile mele cu bărbații?

Am plecat împreună, Franz m-a însoțit la gară. Pe drum, am trecut printr-o manifestație imensă care se desfășura în fața palatului kaiserului, unde bărbați de toate vârstele, ridicând pumnii strânși, strigau:

— Germania mai presus de toate!

Franz a accelerat.

— Dacă ne oprește cineva, să nu spui nimic, vorbesc eu. Oricum, dacă ești întrebată ceva, răspunde doar cu „da" sau „nu", prefă-te agasată și nu cumva să vorbești vreodată în limba dușmanului. Când ajungi la gară, în nici un caz să nu pară că îți e teamă, fii așa cum ești tu de obicei.

Așa cum sunt? Cum să fiu, dacă nici eu nu știam exact cine eram? Dansatoarea care a cucerit Europa? Soția umilită în Indiile Olandeze? Amanta celor puternici? Femeia pe care presa o numea „artistă vulgară" deși, nu demult, aceeași presă o ridica în slăvi și o idolatriza?

Când am intrat în gară, Franz mi-a sărutat respectuos mâna și mi-a spus să iau primul tren. Nu mai călătorisem înainte fără bagaj; chiar și atunci când am ajuns la Paris, tot am avut ceva la mine.

Toată situația, deși poate părea paradoxal, mi-a dat o uriașă senzație de libertate. Urma să-mi recuperez lucrurile peste ceva vreme, dar până atunci dădeam viață încă unui personaj pe care soarta îmi impunea să-l joc: femeia care nu are absolut nimic, prințesa care se află departe de castelul ei, consolată totuși de faptul că nu va dura mult până se va întoarce.

După ce am cumpărat biletul către Amsterdam, am descoperit că mai erau câteva ore până la plecarea trenului și oricât de discretă încer-

cam să fiu, am observat că toată lumea mă privea. Doar că era o altfel de privire decât eram obișnuită, nu de admirație sau de invidie, ci de curiozitate. Peroanele erau pline și, spre deosebire de mine, lumea părea să-și fi împachetat toată casa în valize, sacoșe, boccele făcute din covoare. Am auzit o mamă spunându-i fiicei ei același lucru pe care mi-l spusese și mie Franz mai devreme: „Dacă apare vreun soldat, să vorbești în germană".

Așadar nu erau tocmai oameni care voiau să se ducă într-o vacanță la țară, ci potențiali „spioni", refugiați care se întorceau în țările lor.

M-am hotărât să nu vorbesc cu nimeni, evitând orice contact vizual, dar, chiar și așa, un domn mai în vârstă s-a apropiat de mine, spunând:

— Nu vreți să dansați cu noi?

Oare își dădea seama cine sunt?

— Suntem acolo, la capătul peronului. Veniți!

L-am urmat fără să stau prea mult pe gânduri, știind că aș fi mai la adăpost amestecată printre oameni. M-am trezit imediat înconjurată de țigani și, instinctiv, mi-am tras poșeta mai aproape. În ochii lor era teamă, dar nu se lăsau stăpâniți de ea, ca și cum pentru ei ar fi fost ceva normal să-și schimbe expresia tot timpul. Stăteau în cerc, băteau din palme și trei femei dansau în mijlocul lor.

— Nu vreți să dansați? a întrebat bărbatul care mă dusese acolo.

I-am răspuns că nu mai făcusem niciodată așa ceva. El a insistat și eu i-am explicat că, și dacă aș fi vrut să încerc, nu puteam să mă mișc din cauza rochiei. A părut să-mi accepte explicația, a început să bată din palme și m-a îndemnat să fac și eu la fel.

— Suntem țigani din Balcani, mi-a mai spus. Din câte am aflat, acolo a început războiul. Trebuie să plecăm de aici cât mai repede.

Aș fi vrut să-i spun că nu, nu era așa, războiul nu începuse în Balcani și totul fusese un pretext ca să se dea foc butoiului cu pulbere care stătea gata să explodeze de mai mulți ani. Dar era mai bine să-mi țin gura, așa cum îmi sugerase Franz.

— ...dar războiul o să se termine, a zis o femeie cu părul și ochii negri, mult mai frumoasă decât părea la prima vedere, ascunsă în hainele ei simple. Toate războaiele se termină, mulți au de câștigat de pe urma celor care-și pierd viața, dar noi ne vedem de drum, întotdeauna departe de bătălii, deși războaiele par să vină după noi.

În apropierea noastră se jucau niște copii, de parcă nimic din tot ce se întâmpla în jurul lor n-avea importanță, iar călătoria era întotdeauna o aventură. Pentru ei, balaurii se înfruntau tot timpul, cavalerii se luptau îmbrăcați în armuri

și înarmați cu lănci mari, într-o lume care fără niște băieței care să se fugărească n-ar fi avut nici un farmec.

Țiganca cu care vorbisem s-a dus la ei și le-a cerut să nu mai facă atâta gălăgie, că nu era bine să atragă atenția prea mult. Nici unul n-a băgat-o în seamă.

Cerșetorul care părea să-i cunoască pe toți cei care treceau pe strada principală cânta:

Pasărea în colivie poate cânta despre libertate, dar va trăi în continuare captivă.

Thea a acceptat să trăiască în colivie, apoi a vrut să scape, dar nimeni nu a ajutat-o, fiindcă nimeni nu a înțeles.

Nu aveam habar cine era Thea; știam doar că trebuia să ajung cât mai curând la consulat și să îl găsesc pe Karl Cramer, singura persoană pe al cărei ajutor puteam să mă bazez în Haga. Îmi petrecusem noaptea într-un hotel sordid, de frică să nu fiu recunoscută și dată afară. Orașul fremăta de oameni care parcă erau pe altă lume. S-ar fi zis că vestea războiului nu ajunsese până acolo; rămăsese prinsă la frontieră împreună cu mii de refugiați, dezertori, francezi care se temeau de

represalii, belgieni care fugeau de câmpul de luptă, toți sperând imposibilul.

Pentru prima oară eram fericită că mă născusem la Leeuwarden și aveam un pașaport olandez. Aceasta fusese salvarea mea. În timp ce așteptam controlul documentelor, și în acel moment m-am bucurat că n-aveam nici un bagaj, un bărbat pe care nici n-am apucat să-l văd prea bine mi-a aruncat un plic. Avea un destinatar scris pe el, însă un ofițer de frontieră a văzut cele întâmplate, mi-a luat scrisoarea, a deschis-o, a împăturit-o la loc și mi-a înapoiat-o fără nici un comentariu. Apoi a chemat un coleg german și a arătat înspre bărbat, care dispărea în întuneric:

— Un dezertor.

Ofițerul neamț a plecat pe urmele lui; războiul abia începuse și oamenii deja dezertau? Am văzut când și-a ridicat pușca și a îndreptat-o spre silueta care se vedea fugind. Am privit în partea cealaltă când a tras. Vreau să trăiesc mai departe cu impresia că fugarul a reușit să scape.

Destinatarul era o femeie și m-am gândit că probabil bărbatul acela voia ca eu să pun scrisoarea la poștă când ajungeam la Haga.

Voi pleca de aici cu orice preț, chiar cu prețul vieții, fiindcă, dacă sunt prins pe drum, voi fi împușcat ca dezertor. Se pare că războiul abia acum începe; primii

soldați francezi au apărut de cealaltă parte și au fost imediat secerați cu o singură rafală de mitralieră, pe care eu, tocmai eu!, a trebuit s-o trag la ordinul căpitanului.

Din câte se vede, o să se termine repede, dar, chiar și așa, mâinile mele sunt pătate de sânge și ce am făcut o dată nu voi mai putea face și a doua oară; nu voi putea mărșălui cu batalionul meu până la Paris, așa cum toți vorbesc entuziasmați. Nu voi putea sărbători victoriile care ne așteaptă, fiindcă toate astea mi se par o nebunie. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât înțeleg mai puțin ce se întâmplă. Cred că nimeni nu ne spune nimic pentru că nimeni nu știe ce.

Poate că pare de necrezut, dar avem și un oficiu poștal aici. Aș fi putut să-l folosesc, dar am aflat că toată corespondența trece pe la cenzură înainte de a fi trimisă. Scrisoarea asta nu ți-o trimit ca să-ți spun cât te iubesc, fiindcă asta știi deja, nici ca să vorbesc despre vitejia soldaților noștri, cunoscută în toată Germania. Scrisoarea asta e testamentul meu. Îți scriu chiar de sub copacul unde, acum șase luni, ți-am cerut mâna și tu ai acceptat. Ne-am făcut planuri, părinții tăi ne-au ajutat cu zestrea, eu am căutat o casă cu o cameră în plus – pentru primul nostru copil, mult așteptat – și, dintr-odată, mă trezesc în același loc, după ce timp de trei zile am săpat tranșee, acoperit cu noroi din cap până-n picioare, și cu mâinile mânjite cu sângele a cinci sau șase oameni pe care nu i-am mai

văzut în viața mea și care nu mi-au făcut niciodată nici un rău. Ei numesc asta „război drept", necesar pentru a ne apăra demnitatea; de parcă un câmp de luptă ar fi locul potrivit pentru așa ceva.

Cu cât asist mai mult la primele schimburi de focuri și simt mirosul sângelui primilor morți, cu atât mă conving că demnitatea ființei umane nu poate tolera așa ceva. Trebuie să închei acum, fiindcă sunt chemat. Dar, de îndată ce se înnoptează, plec de aici: spre Olanda sau spre moarte.

Cred că pe zi ce trece voi fi din ce în ce mai puțin capabil să îndur ce se întâmplă. Așa că prefer să plec în noaptea asta și să găsesc un suflet bun care să pună plicul ăsta la poștă pentru mine.

Cu toată dragostea mea,
Jorn

Zeii au vrut ca, de îndată ce trenul a ajuns la Amsterdam, să-l întâlnesc pe peron pe unul dintre coaforii mei din Paris, îmbrăcat în uniformă militară. Era cunoscut pentru tehnica lui de a vopsi părul femeilor cu *henna*, în așa fel încât culoarea părea întotdeauna naturală și era plăcută ochiului.

— Van Staen!

El a privit în direcția din care se auzise strigătul, dar chipul lui s-a transformat într-o mască îngrozită și a dat să se îndepărteze imediat.

— Maurice, sunt eu, Mata Hari!

Dar el se îndepărta în continuare. Asta m-a înfuriat. Un bărbat în mâinile căruia lăsasem mii de franci fugea acum de mine? Am început să merg înspre el, dar a grăbit pasul. L-am iuțit și eu pe al meu și el a început să alerge, dar un cavaler care văzuse toată scena l-a apucat de braț, spunându-i:

— Te strigă femeia aceea!

El a capitulat în fața destinului. S-a oprit și a așteptat să ajung mai aproape. Cu o voce șoptită, mi-a cerut să nu-i mai spun pe nume.

— Ce faci aici?

Mi-a povestit atunci că în primele zile de război, mânat de elan patriotic, se hotărâse să se înroleze ca să-și apere țara, Belgia. Dar de îndată ce a auzit bubuitul primelor tunuri, s-a îndreptat imediat spre Olanda, unde a cerut azil. M-am prefăcut dezamăgită.

— Trebuie să-mi aranjezi părul.

În realitate, aveam nevoie cu disperare să-mi recapăt stima de sine până îmi ajungeau bagajele. Banii pe care mi-i lăsase Franz erau suficienți ca să mă întrețin o lună sau două, până se ivea un mod de a ajunge înapoi la Paris. Am întrebat unde aș putea să stau provizoriu; găsisem un prieten și el avea să mă ajute până se mai calmau lucrurile.

Un an mai târziu, mă mutasem la Haga grație prieteniei cu un bancher pe care îl cunoscusem cândva la Paris și care mi-a închiriat o casă, unde ne întâlneam de obicei. La un moment dat a încetat să-mi mai plătească chiria, fără să spună niciodată de ce anume, poate pentru că îmi considera gusturile „scumpe și extravagante", cum spusese la un moment dat. A primit drept răspuns următoarele: „Extravagant e un bărbat cu zece ani mai bătrân decât mine, care încearcă să-și recupereze tinerețea pierdută între picioarele unei femei".

El a luat-o ca pe o jignire personală – asta și fusese intenția mea – și mi-a cerut să plec din casă. Haga era un loc monoton încă de când o vizitasem prima dată în copilărie; acum, cu alimentele raționalizate și cu absența vieții nocturne din cauza războiului care se propaga cu din ce în ce

mai multă furie în țările vecine, se transformase în azil de bătrâni, cuib de spioni și bar imens, în care răniții și dezertorii veneau să se plângă de rănile lor, să se îmbete și să se ia la bătaie, ceea ce, în general, se termina cu cel puțin un mort. Am încercat să organizez o serie de reprezentații teatrale bazate pe dansuri din Egiptul antic – ceva ușor de făcut, fiindcă nu știa nimeni cum se dansa în Egiptul antic, iar criticii nu ar fi putut contesta autenticitatea. Dar teatrele rămăseseră fără public și nici unul nu mi-a acceptat oferta.

Parisul părea un vis din ce în ce mai îndepărtat. Dar era singurul țel al vieții mele, singurul oraș în care mă simțeam o ființă omenească, cu tot ceea ce înseamnă asta. Acolo puteam să trăiesc și ce era permis, și ce era păcat. Norii erau altfel, oamenii mergeau cu eleganță, conversațiile erau de o mie de ori mai interesante decât discuțiile anoste din saloanele de coafor din Haga, unde practic nu se vorbea deloc, oamenii se temeau să nu fie auziți și denunțați la poliție pentru denigrare și compromiterea neutralității țării. O vreme am încercat să aflu ce se întâmplase cu Maurice Van Staen, le-am întrebat de el pe cele câteva prietene de școală care se mutaseră la Amsterdam, dar părea să fi dispărut de pe fața pământului, cu tehnicile lui de vopsit cu *henna* și cu accentul lui ridicol, care îl imita pe cel francez.

Singura mea scăpare era să-i conving pe nemți să mă ducă la Paris. Așa că m-am hotărât să mă întâlnesc cu prietenul lui Franz, trimițându-i înainte un bilet în care îi explicam cine sunt și rugându-l să mă ajute să-mi realizez visul de a mă întoarce în orașul în care îmi petrecusem mare parte din viață. Pierdusem kilogramele pe care le pusesem de-a lungul acelei perioade lungi și tenebroase; hainele mele nu au mai ajuns niciodată în Olanda și, chiar dacă ar fi ajuns, nu mi-ar mai fi folosit, fiindcă revistele arătau că moda s-a schimbat, iar „binefăcătorul" meu îmi cumpăra tot ce era nou. Nu aveau calitatea celor de la Paris, desigur, dar cel puțin aveau cusături care nu se rupeau la prima mișcare.

Când am intrat în birou, am văzut un bărbat înconjurat de tot felul de lucruri care deveniseră un adevărat lux pentru olandezi și care le erau de-acum inaccesibile: țigări și trabucuri de import, băuturi din toate cele patru colțuri ale Europei, brânzeturi și mezeluri care se vindeau cu rația în piețele din oraș. Așezat în capul mesei de mahon cu filigran de aur stătea un bărbat bine îmbrăcat, mai educat decât germanii pe care îi cunoscusem eu. Am schimbat câteva amabilități, iar el m-a întrebat de ce a durat atât de mult până să vin să-l vizitez.

— Nu știam că sunt așteptată. Franz…

— El m-a anunțat că veniți de-acum un an.

S-a ridicat, m-a întrebat ce aș dori să beau. Am ales lichior de anason, care mi-a fost servit într-un pahar de cristal de Boemia chiar de consul.

— Din nefericire, Franz nu mai este printre noi; a murit în timpul unui asalt laș al francezilor.

Din puținul pe care îl știam, atacul rapid al germanilor din august 1914 fusese oprit la granița cu Belgia. Ideea de a ajunge curând la Paris, la fel cum se spunea și în scrisoarea care îmi fusese încredințată, părea acum un vis îndepărtat.

— Totul era foarte bine planificat! Vă plictisesc cu asta?

L-am rugat să continue. Da, mă plictisea, dar eu voiam să ajung la Paris cât mai repede cu putință și știam că aveam nevoie de ajutorul lui. De când ajunsesem la Haga, fusesem nevoită să învăț ceva extrem de dificil: arta răbdării.

Consulul a observat privirea mea dezinteresată și a încercat să rezume pe cât posibil tot ce se petrecuse până atunci. Deși trimiseseră șapte divizii spre vest și înaintaseră repede pe teritoriul francez, când au ajuns la cincizeci de kilometri de Paris, generalii germani nu aveau nici cea mai mică idee despre modul în care organizase ofensiva Comandamentul General – ceea ce a provocat o retragere până în zona în care se aflau acum, aproape de granița cu Belgia. Practic, de un an nu se puteau mișca fără să nu aibă loc sistematic un carnagiu, ori într-o tabără, ori în cealaltă. Dar nici una nu ceda.

— Când se va termina războiul acesta, sunt sigur că fiecare sătuc din Franța, indiferent cât de mic, va avea un monument închinat celor căzuți în luptă. De fiecare dată francezii își trimit și mai mulți oameni ca să-i facem bucăți cu tunurile noastre.

Expresia „să-i facem bucăți" m-a șocat, iar el a băgat de seamă aerul meu dezgustat.

— Cu cât coșmarul acesta ia sfârșit mai repede, cu atât mai bine. Chiar și cu Anglia de partea lor, și chiar dacă aliații noștri idioți, austriecii, sunt acum foarte ocupați să oprească înaintarea rușilor, tot noi vom învinge până la urmă. Pentru asta însă avem cu orice preț nevoie de ajutorul dumneavoastră.

De ajutorul meu? Pentru a pune capăt unui război care, după câte citisem sau mai auzisem pe la cele câteva cine la care fusesem în Haga, răpise deja viețile a mii de oameni? Unde voia să ajungă?

Și, deodată, mi-am amintit de avertismentul lui Franz, care mi-a răsunat în gând: „Să nu accepți nimic din ce ar putea să-ți propună Cramer".

Totuși, viața mea se înrăutățise și nu mai puteam continua așa. Eram disperată de lipsa banilor, n-aveam unde să dorm și datoriile se tot adunau. Știam ce urma să-mi propună, dar eram sigură

că o să găsesc un mod de a scăpa din capcană. Scăpasem de multe altele în viața mea.

I-am cerut să treacă direct la subiect. Karl Cramer a luat o postură rigidă și tonul i s-a schimbat deodată. Nu mai eram un musafir căruia să-i datoreze puțină curtoazie înainte de a aborda subiecte mai importante; începea să mă trateze ca pe subordonata lui.

— Am înțeles din biletul pe care mi l-ați trimis că doriți să ajungeți la Paris. Pot să aranjez asta. Pot să fac rost și de niște bani de cheltuială: douăzeci de mii de franci.

— Nu e suficient, i-am răspuns.

— Suma va fi reajustată pe măsură ce calitatea muncii dumneavoastră va fi clară și perioada de încercare va lua sfârșit. Nu vă faceți griji; buzunarele noastre sunt doldora de bani pentru așa ceva. În schimb, am nevoie de orice informații puteți face rost din cercurile pe care le frecventați.

Le frecventam, am zis în sinea mea. Nu știam cum urma să fiu primită la Paris după un an și jumătate de absență; mai ales pentru că ultima știre despre mine fusese aceea că plecam în Germania pentru o serie de spectacole.

Cramer a scos trei sticluțe mici dintr-un sertar și mi le-a întins.

— Asta e cerneală simpatică. Ori de câte ori veți avea noutăți, folosiți-o și scrieți-i căpitanului

Hoffman, în grija căruia veți fi. Să nu semnați niciodată cu numele dumneavoastră.

A luat o listă, a parcurs-o de sus până jos și a făcut un semn în dreptul unui rând.

— Numele dumneavoastră de cod va fi H21. Țineți minte: semnătura dumneavoastră va fi tot timpul H21.

Nici nu-mi dădeam seama dacă toate astea erau amuzante, periculoase sau stupide. Ar fi putut cel puțin să aleagă un nume mai bun, nu unul care părea denumirea unui vagon de tren.

A scos din alt sertar cei douăzeci de mii de franci în numerar și mi i-a înmânat.

— Subordonații mei, din sala din față, se vor ocupa de detalii, cum ar fi pașapoarte și permise de trecere. Vă imaginați că pe timp de război e imposibil să treci granița. Așadar, singura alternativă este să călătoriți până la Londra și de acolo spre orașul în care, în curând, vom mărșălui pe sub impunătorul Arc de Triumf – în ciuda nesăbuitei denumiri ce i s-a dat.

Am plecat de la biroul lui Cramer cu tot ce aveam nevoie: bani, două pașapoarte și permise de trecere. Când am ajuns pe primul pod, am vărsat în apă conținutul sticluțelor cu cerneală simpatică – lucruri bune pentru copiii cărora le place să se joace de-a războiul, nu-mi imaginasem niciodată că adulții le pot lua atât de serios. Am

mers până la consulatul francez și i-am cerut însărcinatului cu afaceri să mă pună în legătură cu șeful contraspionajului. El mi-a răspuns cu un aer neîncrezător.

— Și de ce doriți așa ceva?

I-am spus că era o chestiune privată și că nu aveam de gând în nici un caz să o discut cu subalternii. Probabil că am părut atât de serioasă, încât în clipa următoare mi-a fost dat la telefon superiorul său, care mi-a răspuns fără să-și dezvăluie numele. I-am spus că tocmai fusesem recrutată de serviciul german de spionaj, i-am dat toate detaliile și am cerut o întâlnire cu el de îndată ce aveam să ajung la Paris, destinația mea. El m-a întrebat cum mă cheamă, mi-a spus că era un admirator al meu și că îmi promitea să mă contacteze de îndată ce ajungeam în Orașul Luminilor. I-am explicat că încă nu știam la ce hotel aveam să stau.

— Stați liniștită, treaba noastră este să descoperim tocmai aceste lucruri.

Viața devenise din nou interesantă și am aflat asta imediat după ce am plecat de acolo. Spre surprinderea mea, când am ajuns la hotel, am găsit un plic în care mi se cerea să iau legătura cu unul dintre directorii Teatrului Regal. Propunerea mea fusese acceptată și eram invitată să

prezint publicului dansurile istorice egiptene, cu condiția să nu implice nici un element de nuditate. Coincidența mi s-a părut prea evidentă, dar nu știam dacă era vorba de un ajutor din partea nemților sau a francezilor.

M-am hotărât să accept. Am separat dansurile egiptene în patru părți, Virginitate, Pasiune, Castitate și Fidelitate. Ziarele locale au fost elogioase, dar după opt reprezentații muream din nou de plictiseală și visam la ziua marii mele întoarceri la Paris.

Când am ajuns la Amsterdam, unde trebuia să aștept opt ore trenul care să mă ducă în Anglia, am hotărât să mă plimb puțin și m-am întâlnit din nou cu cerșetorul care cânta melodia aceea stranie despre Thea. Voiam să-mi văd de drum, dar el s-a întrerupt brusc.

— De ce sunteți urmărită, doamnă?

— Fiindcă sunt frumoasă, seducătoare și faimoasă, i-am răspuns.

Însă el mi-a spus că nu despre acel soi de urmărire vorbea, ci despre doi bărbați care, de îndată ce și-au dat seama că au fost văzuți, au dispărut misterios.

Nu-mi amintesc să mai fi stat vreodată de vorbă cu un cerșetor; era ceva inadmisibil pentru o femeie respectabilă, deși invidioșii mă considerau artistă sau prostituată.

— Chiar dacă poate nu pare, aici sunteți în paradis. Poate că e plictisitor, dar care paradis nu e? Sunteți probabil în căutarea aventurii și sper că îmi veți ierta impertinența, dar de obicei oamenii nu sunt recunoscători pentru ceea ce au.

I-am mulțumit pentru sfat și mi-am văzut de drum. Ce paradis era acesta unde nu se întâmpla nimic, absolut nimic interesant? Eu nu căutam fericirea, ci ceea ce francezii numesc *la vraie vie*, viața adevărată. Cu momentele ei de frumusețe, care nu se poate exprima în cuvinte, și de tristețe profundă, cu loialitățile și trădările ei, cu temerile și clipele ei de pace. Când cerșetorul mi-a spus că eram urmărită, m-am imaginat într-un rol mult mai important decât cel pe care îl avusesem vreodată: eram cineva care putea schimba destinul lumii, care putea ajuta Franța să câștige războiul prefăcându-se că spionează pentru nemți. Oamenii cred că Dumnezeu e un matematician, dar nu e așa. Dacă ar fi să fie ceva, atunci ar fi un jucător de șah, care anticipează mișcarea adversarului și își pregătește strategia pentru a-l învinge.

Aceasta eram eu, Mata Hari. Cea pentru care fiecare moment de lumină și fiecare moment de întuneric însemnau același lucru. Supraviețuisem căsătoriei mele, pierderii tutelei fiicei mele – deși am aflat că ținea fotografia mea lipită în cutia ei pentru mâncare – și niciodată nu m-am plâns și

n-am rămas în același loc. Când zvârleam pietre cu Astruc pe coasta Normandiei, mi-am dat seama că am fost întotdeauna o luptătoare, ducându-mi bătăliile fără nici o amărăciune; făceau parte din viață.

Cele opt ore de așteptare în gară au trecut repede și mă aflam din nou în tren, de această dată mergând către Brighton. Când am ajuns în Anglia am fost supusă unui interogatoriu rapid; se pare că eram deja o femeie vizată, poate pentru că umblam singură, poate pentru că eram cine eram, sau, ceea ce mi se părea posibil, pentru că serviciile secrete franceze mă văzuseră intrând la consulatul german și își preveniseră toți aliații. Nimeni nu știa despre telefonul meu și nu cunoștea devotamentul meu pentru țara spre care mă îndreptam.

În următorii doi ani am călătorit mult, am străbătut țări pe care nu le cunoșteam, am revenit în Germania ca să văd dacă mai puteam să-mi recuperez lucrurile, am fost interogată dur de ofițerii englezi, deși toți, absolut toți, știau că eu lucram pentru Franța, am întâlnit în continuare cei mai interesanți bărbați, am frecventat restaurantele cele mai vestite și, în cele din urmă, am întâlnit privirea singurului bărbat pe care l-am iubit vreodată, un rus pentru care eram dispusă să fac totul, dar care a rămas orb din cauza

gazului mustar, folosit fără discernământ în acest război.

Am călătorit la Vittel, riscând totul pentru el; viața mea căpătase un nou sens. În fiecare noapte, înainte să ne culcăm, obișnuiam să recit un pasaj din *Cântarea cântărilor*.

Noaptea-n pat l-am căutat pe dragul sufletului meu, l-am căutat, dar, iată, nu l-am mai aflat.

Scula-mă-voi, mi-am zis, și-n târg voi alerga, pe ulițe, prin piețe, amănunțit voi căuta pe dragul sufletului meu. L-am căutat, dar nu l-am mai aflat.

Întâlnitu-m-am cu paznicii, cei ce târgul străjuiesc. „N-ați văzut, zic eu, pe dragul sufletului meu?"

Dar abia m-am despărțit de ei și, iată, l-am găsit pe cel iubit; apucatu-l-am atunci și nu l-am mai lăsat.

Și atunci când se zvârcolea de durere, stăteam noaptea întreagă trează să-i oblojesc ochii și arsurile de pe corp.

Până când cea mai ascuțită dintre spade mi-a străpuns inima, în ziua în care l-am văzut pe banca martorilor, spunând că el nu s-ar fi îndrăgostit niciodată de o femeie cu douăzeci de ani mai bătrână decât el; singurul lui interes fusese să aibă pe cineva care să-i îngrijească rănile.

Și, din câte mi-ați povestit dumneavoastră mai târziu, căutarea fatidică a unui permis de trecere către Vittel i-a trezit suspiciuni nenorocitului de Ladoux.

Din acest punct, domnule Clunet, nu mai am nimic de adăugat. Știți exact ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat.

Și, în numele a tot ce am avut de pătimit pe nedrept, al umilințelor pe care acum sunt nevoită să le îndur, al defăimării publice pe care am suferit-o la Tribunalul celui de-al Treilea Consiliu de Război, al minciunilor spuse de amândouă părțile – ca și cum nemții și francezii puteau să se omoare între ei, dar nu puteau să lase în pace o femeie al cărei cel mai mare păcat a fost să aibă o minte liberă într-o lume în care oamenii aveau o judecată din ce în ce mai îngustă –, în numele tuturor acestor lucruri, domnule Clunet, în cazul în care ultimul apel către președintele Republicii va fi refuzat, am rugămintea să păstrați această scrisoare și să i-o dați fiicei mele Non, când va fi destul de mare să înțeleagă ce s-a întâmplat.

Pe plaja aceea din Normandia, impresarul meu de-atunci, domnul Astruc – pe care, ajunsă înapoi la Paris, l-am văzut doar o singură dată –, îmi spunea că țara e străbătută de un val de antisemitism și e mai bine să nu mai fim văzuți împreună. Mi-a vorbit atunci despre un scriitor, Oscar Wilde. N-a fost greu să găsesc *Salomeea*, piesa la care se referea el, dar n-a îndrăznit nimeni să parieze nici măcar o centimă pe spectacolul pe care

eram gata să-l produc; deși nu aveam nici un ban, cunoșteam încă oameni influenți.

De ce amintesc de asta? De ce mă interesa opera acelui scriitor englez care și-a sfârșit zilele aici, la Paris, la înmormântarea căruia n-a venit nici un prieten și asupra căruia singura acuzație gravă care a planat a fost aceea că fusese amantul unui bărbat? Ce bine ar fi fost să am și eu parte de o asemenea acuzație, fiindcă de-a lungul anilor am trecut prin paturile unor bărbați faimoși, dar și ale nevestelor lor, toți în căutare lacomă de plăceri. Nu m-a acuzat niciodată nimeni, evident, fiindcă ar fi fost tot ei martorii.

Dar revenind la scriitorul englez, astăzi blestemat în țara lui și ignorat într-a noastră, în desele mele călătorii am citit multe dintre piesele lui de teatru și am descoperit povestirile pentru copii scrise de el.

Un student o invită la bal pe fata pe care o iubea, dar ea îl refuză, spunându-i că ar accepta doar dacă i-ar aduce un trandafir roșu. Însă acolo unde trăia studentul, toți trandafirii erau galbeni sau albi.

Privighetoarea auzise și ea discuția. Văzând cât de mâhnit era, se hotărî să-l ajute pe sărmanul băiat. La început, se gândi să-i cânte ceva frumos, dar își dădu seama că i-ar face mai rău – după ce că era singur, ar fi devenit și melancolic.

Un fluture care trecea pe acolo o întrebă ce se întâmplase.

— Băiatul suferă din dragoste. Trebuie să facă rost de un trandafir roșu.

— Ce ridicol, să suferi din dragoste, răspunse fluturele.

Dar privighetoarea era hotărâtă să-l ajute. În mijlocul unei grădini imense se afla o tufă de trandafiri, plină de flori albe.

— Dă-mi, te rog, un trandafir roșu.

Dar tufa îi spuse că ei nu îi era cu putință, să caute altă tufă, una care înainte dădea trandafiri roșii, dar care acum se făcuseră albi.

Privighetoarea făcu întocmai. Zbură departe și găsi bătrâna tufă.

— Am nevoie de o floare roșie, îi ceru.

— Prea mult timp a trecut peste mine ca să mai pot face așa ceva, îi răspunse ea. Iarna mi-a înghețat venele, iar soarele mi-a albit petalele.

— Numai una, una singură, o imploră privighetoarea. Trebuie să existe o cale.

Da, exista o cale. Dar era atât de teribilă, încât bătrâna tufă nu voia să i-o dezvăluie.

— Nu mi-e teamă. Spune-mi ce pot să fac astfel încât să capăt un trandafir roșu. Doar un singur trandafir roșu.

— Vino aici la noapte și cântă-mi cel mai frumos cântec din lume în timp ce îți apeși pieptul într-unul

dintre spinii mei. Sângele tău va urca odată cu seva mea și va colora trandafirul.

Așa făcu privighetoarea în acea noapte, convinsă că merita să-și sacrifice viața în numele iubirii. De cum se ivi luna, își lipi pieptul de spin și începu să cânte. Mai întâi, cântă despre un băiat și o fată care se îndrăgostesc, apoi, despre iubirea care justifică orice sacrificiu. Și astfel, în timp ce luna urca pe cer, privighetoarea cânta și iată că cel mai frumos trandafir din tufă începea să prindă culoare de la sângele ei și să se transforme.

— Mai repede, spuse tufa la un moment dat. Mai e puțin și răsare soarele.

Privighetoarea își apăsă pieptul și mai tare și, în acel moment, spinul îi atinse inima. Chiar și așa, ea cântă mai departe, ca să ducă la bun sfârșit ceea ce voia.

Sleită, știind că nu mai are mult de trăit, luă cel mai frumos trandafir roșu care putea exista și porni să i-l ofere studentului. Ajunse la fereastra lui, lăsă floarea și muri.

Studentul auzi zgomot, deschise fereastra și iată că găsi ce-și dorea mai mult pe lume. De cum se lumină de ziuă, luă trandafirul și plecă în fugă la casa fetei iubite.

— Ți-am adus ceea ce mi-ai cerut, spuse, asudat, dar fericit peste măsură.

— Nu e chiar ceea ce îmi doream, răspunse fata. E prea mare și din cauza lui n-o să mi se mai vadă rochia. Oricum, am primit altă invitație la balul din seara asta.

Deznădăjduit, băiatul plecă și aruncă trandafirul într-un șanț. Curând o trăsură care trecea pe acolo îl zdrobi. El se întoarse la cărțile lui, care nu îi ceruseră niciodată ceva ce nu putea să le dea.

Așa a fost viața mea; eu sunt privighetoarea care a dăruit totul, chiar dacă asta a costat-o viața.

Cu considerație,
Mata Hari

(Cunoscută mai întâi după numele ales de părinții ei, Margaretha Zelle, apoi obligată să adopte numele de căsătorie, Madame MacLeod, fiind, în cele din urmă, convinsă de nemți, în schimbul mizerabilei sume de douăzeci de mii de franci, să semneze tot ce scria ca H21.)

PARTEA A TREIA

Paris, 14 octombrie 1917

Stimată Mata Hari,

Deși încă nu știi, cererea ta de grațiere a fost refuzată de președintele Republicii. Așadar, mâine în zori voi veni să te întâlnesc, iar asta va fi ultima dată când ne vedem.

Am unsprezece ore lungi înaintea mea și știu că nu voi reuși să dorm nici măcar o secundă în noaptea asta. Așa că scriu o scrisoare ce nu va fi citită de persoana căreia îi era destinată, dar pe care vreau să o prezint ca ultimă dovadă a investigației; chiar dacă va fi complet inutilă din punct de vedere juridic, cel puțin sper să îți refac reputația cât mai sunt în viață.

Nu pretind să-mi justific incompetența în apărare, fiindcă în realitate n-am fost un avocat atât de prost pe cât m-ai acuzat tu în multele scrisori trimise. Vreau doar să retrăiesc – fie și numai

ca să mă absolv pe mine însumi de un păcat pe care nu l-am comis – calvarul meu din ultimele luni. E un calvar pe care nu l-am trăit singur; eu încercam să o salvez cu orice preț pe femeia pe care am iubit-o cândva, deși nu i-am mărturisit asta niciodată.

E vorba de un calvar pe care îl trăiește întreaga națiune; în ziua de azi nu a mai rămas nici o familie în țară care să nu fi pierdut un fiu pe frontul de luptă. Și, din cauza asta, comitem nedreptăți, atrocități, lucruri pe care nu mi le-am imaginat niciodată întâmplându-se în țara mea. În clipa în care scriu, bătălii ce par a nu se mai termina se duc la două sute de kilometri de aici. Cea mai mare și mai sângeroasă dintre ele a început cu o naivitate din partea noastră; am crezut că două sute de mii de soldați curajoși ar fi fost capabili să învingă peste un milion de nemți care veneau cu tancuri și artilerie grea spre capitală. Dar, deși am rezistat cu vitejie, cu prețul a mult sânge vărsat, cu mii de morți și răniți, frontul se află în exact același loc în care se afla și în 1914, când nemții au pornit ostilitățile.

Dragă Mata Hari, greșeala ta cea mai mare a fost că, pentru a face lucrul corect, ai avut încredere în omul greșit. Georges Ladoux, șeful contraspionajului care te-a contactat de îndată ce te-ai întors la Paris, era un om supravegheat de

guvern. Fusese unul dintre cei care s-au ocupat de cazul Dreyfus, greșeala judiciară care ne face de rușine până în ziua de azi – să condamni un om nevinovat la degradare și exil. După ce a fost dat în vileag, a încercat să-și justifice faptele spunând că munca lui „nu se limita doar la a afla care sunt următorii pași ai inamicului, ci trebuia să împiedice ca aceștia să zdruncine încrederea prietenilor noștri". A încercat să obțină o promovare care i-a fost refuzată. A devenit un om plin de resentimente, care avea nevoie urgent de o cauză celebră ca să fie din nou bine văzut în saloanele guvernamentale. Și cine s-ar fi potrivit mai bine decât o artistă cunoscută în toată lumea, invidiată de nevestele ofițerilor, detestată de elita care, cu câțiva ani înainte, o zeifica?

Poporul nu poate să se gândească numai la morții de la Verdun, Marne, Somme, ci trebuie să i se distragă atenția cu o victorie, oricare ar fi ea. Iar Ladoux, știind asta, a început să-și țească plasa lui josnică în momentul în care te-a văzut pentru prima dată. A descris în însemnările lui prima voastră întâlnire:

A intrat în biroul meu ca și cum ar fi intrat pe scenă, defilând într-o rochie de gală și încercând să mă impresioneze. Eu nu am invitat-o să ia loc, dar ea și-a luat un scaun și s-a instalat în fața mea. După ce mi-a povestit despre propunerea pe care i-o făcuse consulul

german din Haga, a spus că era dispusă să lucreze pentru Franța. I-a și luat în batjocură pe agenții mei care au urmărit-o, spunând: „Oare prietenii dumneavoastră care mă așteaptă jos ar putea să mă lase în pace o vreme? De fiecare dată când ies din hotel, vin și îmi întorc pe dos camera. Nu pot să mă duc la o cafea fără ca ei să nu ocupe masa vecină, iar asta îi sperie pe amicii a căror prietenie o cultiv de atâta timp. Acum nu mai vor să fie văzuți în compania mea".

Am întrebat-o în ce fel dorește să servească patria. Mi-a răspuns cu îndrăzneală: „Știți și dumneavoastră cum. Pentru nemți sunt H21, poate francezii au mai mult gust în alegerea numelor celor care slujesc țara în secret".

I-am dat un răspuns cu dublu înțeles: „Știm cu toții că vi s-a dus faima pentru cât cereți atunci când vine vorba să faceți ceva. Cât o să ne coste toate astea?"

„Totul sau nimic", a fost răspunsul ei.

De îndată ce a plecat, i-am cerut secretarei mele să-mi aducă Dosarul Mata Hari. *După ce am citit toată informația strânsă, care ne costase sute de ore de lucru, n-am descoperit nimic compromițător. După toate aparențele, femeia era mai abilă decât agenții mei și știa să-și disimuleze foarte bine acțiunile nefaste.*

Adică, deși fuseseși acuzată, ei nu reușeau să găsească nimic care să te incrimineze. Agenții trimiteau în continuare informări zilnice; când ai fost la Vittel cu iubitul tău rus, orbit de gazul mușt-

tar într-un atac german, colecția de „rapoarte" era la limita ridicolului.

La hotel, era văzută de obicei însoțită de invalidul de război, probabil cu douăzeci de ani mai tânăr decât ea. Judecând după exuberanța ei și după felul în care mergea, suntem siguri că folosește droguri, probabil morfină sau cocaină.

I-a spus unuia dintre oaspeții hotelului că face parte din familia regală olandeză. Altuia i-a spus că are un castel în Neuilly. Odată, după ce am fost la cină și ne-am întors la lucru, am găsit-o cântând în salonul principal pentru un grup de tineri și suntem aproape siguri că singurul ei scop era să îi corupă pe acei tineri și tinere nevinovate, care la momentul respectiv știau că se află în fața celei pe care o credeau „marea stea a scenei pariziene".

Când amantul ei a plecat din nou pe front, a mai rămas în Vittel vreme de două săptămâni, timp în care s-a plimbat, a luat prânzul și a cinat mereu singură. N-am detectat nici o abordare a vreunui agent inamic, dar cine ar rămâne într-o stațiune balneară fără nici o companie, dacă nu ar avea interese ascunse? Cu toate că o urmărim douăzeci și patru de ore, zi de zi, probabil că a găsit o modalitate de a ne înșela vigilența.

Acela a fost momentul, draga mea Mata Hari, în care lovitura cea mai ticăloasă dintre toate a fost aplicată. Erai urmărită și de nemți – mai discreți și mai eficienți. Din ziua în care ai fost

să discuți cu inspectorul Ladoux, aceștia au tras concluzia că voiai să fii agent dublu. În timp ce tu te plimbai prin Vittel, consulul Cramer, care te recrutase la Haga, era interogat la Berlin. Voiau să afle despre cei douăzeci de mii de franci cheltuiți, puși în mâna unei persoane al cărei profil era cât se poate de diferit de cel al spionului tradițional, de obicei discret și practic invizibil. De ce alesese pe cineva atât de faimos să ajute Germania în demersurile ei de război? Nu cumva era și el mână-n mână cu francezii? Cum se face că, după atâta vreme, agentul H21 nu furnizase nici măcar O SINGURĂ informație? Din când în când o mai interpela câte un agent, dar ea nu făcea decât să zâmbească seducător, spunând că încă nu obținuse nimic.

La Madrid, totuși, au reușit să intercepteze o scrisoare pe care i-ai trimis-o șefului contraspionajului, nenorocitul de Ladoux, în care povestești în amănunt o întâlnire cu un important oficial german, care în sfârșit reușise să păcălească urmăritorii și să se apropie de tine.

El m-a întrebat ce-am făcut, dacă am trimis vreun raport scris cu cerneală simpatică, dacă nu cumva s-a pierdut pe drum. I-am spus că nu. Mi-a cerut un nume și i-am spus că m-am culcat cu Alfred de Kiepert.

Atunci, cuprins de furie, a țipat la mine, spunând că nu-l interesează cu cine mă culc, altfel ar trebui să

umple pagini întregi de englezi, francezi, germani, olandezi, ruși. Eu am ignorat ofensa, el s-a calmat și mi-a oferit țigări. Mi-am schimbat poziția picioarelor într-un mod seducător. Crezând că se află în fața unei femei cu creierul de mărimea unui bob de mazăre, i-au scăpat următoarele: „Iartă-mă pentru purtarea mea, sunt obosit. Am nevoie de toată concentrarea posibilă ca să organizez transportul de muniție pe care germanii și turcii îl trimit pe coasta Marocului". Mai mult, am cerut și cei cinci mii de franci pe care Cramer mi-i datora; el a spus că nu are autoritatea necesară pentru asta și că o să ceară consulatului german de la Haga să se ocupe de situație. „Ne plătim întotdeauna datoriile", așa a încheiat discuția.

Suspiciunile nemților erau în sfârșit confirmate. Nu știm ce s-a întâmplat cu consulul Cramer, dar Mata Hari era clar un agent dublu care până atunci nu furnizase nici o informație asemănătoare. Noi avem un post de urmărire radio în vârful Turnului Eiffel, dar informațiile pe care le transmit ei vin criptate, imposibil de descifrat. Ladoux părea să citească rapoartele tale și să nu creadă nimic; n-am aflat niciodată dacă a trimis pe cineva să verifice ce ai scris despre transportul de muniție de pe coasta Marocului. Dar, dintr-odată, o telegramă trimisă de la Madrid la Berlin, într-un cod despre care nemții știau că a fost spart, a devenit piesa principală a acuzării, deși nu

menționa nimic în afară de acel *nom-de-guerre* al tău.

AGENTA H21 A FOST INFORMATĂ DESPRE SOSIREA SUBMARINULUI PE COASTA MAROCANĂ ȘI TREBUIE SĂ AJUTE LA TRANSPORTUL MUNIȚIEI PÂNĂ LA MARNE. ACUM CĂLĂTOREȘTE SPRE PARIS, UNDE VA AJUNGE MÂINE.

Ladoux avea acum toate dovezile necesare pentru a te incrimina. Dar nu era așa de prost încât să creadă că o simplă telegramă ar fi îndeajuns să convingă tribunalul militar, mai ales pentru că era încă vie în memoria tuturor afacerea Dreyfus; un nevinovat fusese condamnat din cauza unei singure informații scrise, fără semnătură și fără dată. Așadar, era nevoie de alte capcane.

Ce a făcut ca apărarea mea să fie practic inutilă? În afară de faptul că judecătorii, martorii și acuzarea aveau o părere deja formată, nici tu nu ai fost de ajutor. Nu pot să te învinuiesc, dar predispoziția ta pentru minciună, care pare să te fi însoțit de când ai ajuns la Paris, a discreditat fiecare afirmație pe care ai făcut-o în fața magistraților. Procurorii au adus dovezi concrete care demonstrau că nu te-ai născut în Indiile Olandeze, nicidecum n-ai fost inițiată în arta dansului de preoți indonezieni, că ești necăsătorită și că ți-ai falsificat pașaportul pentru a părea mai tânără. Pe timp de pace, nici una din toate astea nu ar fi fost luată în seamă, dar la Tribunalul de Război puteai să auzi deja zgomotul bombelor, purtat de vânt.

De fiecare dată când argumentam ceva de felul „Dar ea l-a căutat pe Ladoux de îndată ce

a ajuns aici", el răspundea că singurul tău scop era să obții mai mulți bani, să-l seduci folosindu-te de șarmul tău – ceea ce demonstrează o aroganță de neiertat, dacă inspectorul, un bărbat mic de înălțime și gras, credea că ar fi fost demn de interesul tău –, că intenționai să-l transformi într-o marionetă în mâinile nemților. Pentru a-și întări spusele, a menționat atacul zepelinelor, care avusese loc înainte de sosirea ta – un adevărat eșec al nemților, fiindcă n-au atins nici un punct strategic. Dar pentru Ladoux acest bombardament era o dovadă care nu putea fi ignorată.

Tu erai frumoasă, cunoscută în toată lumea, mereu invidiată, deși niciodată respectată în saloanele pe care le frecventai. Mincinoșii, după puținul pe care îl știu, sunt oameni care caută popularitate și recunoaștere. Chiar și atunci când sunt puși în fața adevărului, găsesc întotdeauna o modalitate de a scăpa, repetând sec ceea ce tocmai au spus sau învinuindu-l pe acuzator că se folosește de neadevăruri. Înțeleg că voiai să inventezi povești fantastice despre tine, fie din nesiguranță, fie din dorința aproape dureroasă de a fi iubită cu orice preț. Înțeleg că pentru a manipula atâția bărbați care erau experți în manipularea altora îți trebuia un pic de fantezie. Este de neiertat, dar asta e realitatea; și așa ai ajuns în situația în care te afli.

Am auzit că obișnuiai să spui că te-ai culcat cu „Prințul W.", fiul kaiserului. Am relațiile mele în Germania și toți cei întrebați, fără excepție, afirmă că nu ai ajuns nici măcar la o sută de kilometri de palatul locuit de el în aceste vremuri de război. Te lăudai că ai multe legături la Înaltul Comandament German; vorbeai despre asta în gura mare, să te audă toată lumea. Draga mea Mata Hari, ce spion în toate mințile ar fi menționat asemenea aberații în fața inamicului? Însă dorința ta de a atrage atenția celorlalți, într-un moment în care faima ta era în declin, n-a făcut decât să înrăutățească lucrurile.

Cu toate astea, pe când tu te aflai pe banca acuzării, ei au fost cei care au mințit, iar eu aveam de apărat o persoană discreditată public. Este complet jalnică lista de acuzații întocmită de procuror, chiar de la început, amestecând adevăruri spuse de tine cu minciuni ticluite de ei. Am rămas uluit când mi-au trimis documentele, atunci când în sfârșit ai înțeles și tu că te aflai într-o situație dificilă și te-ai hotărât să mă angajezi.

Iată câteva dintre acuzații:

1. Zelle MacLeod face parte din serviciul secret de informații german, unde este cunoscută sub numele de H21. (*fapt*)
2. A fost de două ori în Franța de la începutul ostilităților, cu siguranță la solicitarea

îndrumătorilor săi, astfel încât să obțină informații pentru inamic. (*Erai urmărită douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru de oamenii lui Ladoux – cum ai fi putut face asta?*)

3. În timpul celei de-a doua călătorii, s-a oferit să colaboreze cu serviciile secrete franceze, când, de fapt, așa cum s-a demonstrat ulterior, ea împărțea toate informațiile cu spionajul german. (*Aici sunt două greșeli: tu ai telefonat din Haga pentru a stabili o întâlnire; întâlnirea a avut loc, cu Ladoux, încă de la prima călătorie și nu a fost prezentată nici măcar o singură dovadă a vreunui secret „împărțit" cu serviciile germane.*)
4. S-a întors în Germania sub pretextul că își recuperează lucrurile pe care le lăsase acolo, dar a revenit fără nimic și a fost reținută de serviciile de informații britanice, care au acuzat-o de spionaj. A insistat să fie contactat domnul Ladoux, dar acesta a refuzat să-i confirme identitatea. Fără nici o probă sau motiv pentru a o reține, a fost trimisă în Spania, unde oamenii noștri au văzut că s-a dus imediat la consulatul german. (*fapt*)
5. Sub pretextul că ar avea informații confidențiale, s-a prezentat de îndată la consulatul francez din Madrid, susținând că ar avea vești despre debarcarea muniției destinată

forțelor inamice, desfășurată chiar atunci de turci și nemți în Maroc. Dat fiind că deja cunoșteam rolul ei de agent dublu, am hotărât să nu riscăm pierderea unui om într-o misiune ce părea o capcană... (*???*)

Și lista continuă; o serie de puncte delirante, pe care nu merită să le enumerăm, culminând cu telegrama trimisă necriptat – sau cu codul descifrat – pentru a o distruge definitiv pe cea care, potrivit spuselor lui Cramer din timpul interogatoriului său, a fost „cea mai rea dintre cele mai rele alegeri pentru a servi cauzei noastre". Ladoux a afirmat chiar că numele H21 l-ai inventat tu și că adevăratul tău *nom-de-guerre* era H44, sub care ai fost supusă unui antrenament la Anvers, în Belgia, la faimoasa școală de spioni a lui Fräulein Doktor Schragmüller.

Într-un război, prima victimă este demnitatea umană. Înteminţarea ta, cum am mai spus, era necesară pentru a dovedi destoinicia militarilor francezi și pentru a devia atenția de la miile de tineri care cădeau pe câmpul de luptă. Pe timp de pace, nimeni nu ar fi luat în seamă astfel de deliruri pe post de dovezi. Pe timp de război însă, acestea au fost tot ce i-a trebuit judecătorului ca să te poată închide de pe o zi pe alta.

Sora Pauline, care a fost puntea de legătură între noi, încearcă să mă țină la curent cu tot ce

se întâmplă în închisoare. Într-o zi mi-a povestit, puțin rușinată, că a cerut să vadă albumul tău cu tăieturi din ziare, cel cu tot ce a fost publicat despre tine. „Eu i l-am cerut", mi-a spus. „Să nu o judecați pentru că ar fi încercat să scandalizeze o simplă călugăriță."

Cine sunt eu să te judec? Dar din acea zi m-am hotărât să țin și eu un album cu tine, deși nu fac asta pentru clienți. Cum Franța întreagă se interesează de cazul tău, nu lipsesc știrile despre periculoasa spioană condamnată la moarte. În comparație cu afacerea Dreyfus, nu există nici o petiție sau manifestație populară care să ceară să ți se cruțe viața.

Albumul meu stă deschis lângă mine, la pagina de ziar în care se face o descriere amănunțită a ceea ce s-a întâmplat în ziua de după judecată, și nu am găsit decât o singură greșeală în articol, una referitoare la naționalitatea ta.

Ignorând faptul că al Treilea Tribunal Militar judeca tocmai în acel moment cazul ei, sau nedorind să lase impresia că ar fi îngrijorată, de vreme ce se considera o femeie mai presus de bine și de rău, mereu informată în legătură cu pașii serviciilor secrete franceze, spioana rusă Mata Hari a solicitat Ministerului Afacerilor Externe permisiunea de a se duce pe front, pentru a se întâlni cu amantul ei, care fusese grav rănit la ochi, dar, chiar și așa, era obligat să lupte în continuare. A indicat orașul Verdun, o disimulare menită să demonstreze că nu era la curent cu nimic din ceea ce se întâmpla pe frontul oriental. A fost informată că documentele în cauză nu erau gata, dar că ministrul însuși se ocupa de asta.

Ordinul de arestare a fost emis chiar la finalul sesiunii la care jurnaliștii nu au avut acces. Detalii despre acest proces vor fi aduse la cunoștința publicului de îndată ce procesul va lua sfârșit.

Ministrul războiului emisese și trimisese deja cu trei zile înainte mandatul de arestare către guvernatorul militar al Parisului – oficiul numărul 3455-SCR 10 –, dar trebuia să aștepte până când acuzarea avea să fie formulată, pentru ca mandatul să fie executat.

O echipă de cinci oameni, condusă de procurorul celui de-al Treilea Consiliu de Război, s-a deplasat de îndată la camera numărul 131 a hotelului Élysée Palace, unde a găsit-o pe suspectă în halat de mătase, luându-și micul dejun. Când a fost întrebată de ce făcea acest lucru, a răspuns că a trebuit să se trezească foarte devreme ca să se ducă la Ministerul Afacerilor Externe și că era moartă de foame.

După ce i s-a cerut acuzatei să se îmbrace, a fost percheziționat apartamentul și s-a găsit un număr mare de obiecte, majoritatea haine și podoabe feminine. A fost descoperit, de asemenea, un permis de călătorie către Vittel și un altul pentru a desfășura activități remunerate pe teritoriul francez, datat 13 decembrie 1915.

Motivând că este vorba doar de o neînțelegere, suspecta a solicitat să se facă o listă detaliată a tuturor lucrurilor care îi erau luate, ca să-i poată da în judecată mai târziu, în cazul în care nu aduceau totul înapoi în cameră, în stare perfectă, încă din acea seară.

Ziarul nostru este singurul care a avut acces la cele petrecute în timpul întrevederii suspectei cu procurorul celui de-al Treilea Consiliu de Război, dl Pierre Bouchardon, prin intermediul unei surse secrete care

obișnuiește să ne furnizeze informații despre soarta persoanelor infiltrate și ulterior demascate. Potrivit acestei surse – care ne-a pus la dispoziție transcrierea completă a discuției –, dl Bouchardon i-a înmânat o listă cu acuzațiile care îi erau aduse și i-a cerut să o citească. După ce a terminat, a întrebat-o dacă dorește un avocat, moment în care ea a refuzat categoric, spunând doar:

— Dar eu sunt nevinovată! Cineva îmi face o farsă, eu lucrez pentru serviciile secrete franceze atunci când mi se cere, dar nu s-a întâmplat foarte des.

Dl Bouchardon i-a cerut să semneze un document, pe care sursa noastră l-a redactat, iar ea a acceptat de bunăvoie. Era convinsă că avea să se întoarcă încă din acea seară la confortul camerei sale de hotel, să apeleze fără întârziere la „imensul" său cerc de prieteni și să lămurească acuzațiile absurde care îi fuseseră aduse.

De îndată ce a semnat declarația cu pricina, spioana a fost condusă direct la închisoarea Saint-Lazare, în timp ce repeta fără oprire, ajunsă deja în pragul isteriei: „Sunt nevinovată! Sunt nevinovată!", iar noi am reușit să obținem un interviu în exclusivitate cu procurorul.

— Nici măcar nu era o femeie frumoasă, așa cum spune toată lumea, a declarat acesta. Dar lipsa totală de scrupule, absența totală a compasiunii o ajutau să manipuleze și să ruineze bărbații, unul cel puțin s-a

și sinucis. Persoana care a stat în fața mea era o spioană trup și suflet.

De acolo, echipa noastră a pornit spre Saint-Lazare, unde se aflau deja și alți ziariști, care stăteau de vorbă cu directorul general al închisorii. Acesta părea să împărtășească părerea dlui Bouchardon, care e și a noastră, despre faptul că frumusețea lui Mata Hari se risipise cu timpul.

— A rămas frumoasă doar în poze, spunea. Viața libertină pe care a ales-o vreme de atâția ani a adus azi aici o femeie cu niște cearcăne imense, cu părul decolorat la rădăcini și cu un comportament destul de bizar, fiindcă nu spunea nimic în afară de „Sunt nevinovată!", țipând tot timpul, ca și cum s-ar fi aflat în acele zile în care femeia, din cauza naturii ei, nu reușește să-și controleze cum trebuie purtarea. Sunt surprins de gusturile unor prieteni de-ai mei, care au avut legături mai intime cu ea.

Această presupunere ne-a fost confirmată de medicul închisorii, dl dr. Jules Socquet care, după ce a constatat că nu suferea de nici un fel de boală, că nu avea febră, că limba nu prezenta semne de probleme stomacale, că auscultarea plămânilor și a inimii nu a indicat nici un simptom suspect, a permis să fie închisă într-una din celulele din Saint-Lazare, nu înainte de a le cere călugărițelor care se ocupau de acea aripă să îi pună la dispoziție un stoc de fețe igienice, întrucât prizoniera se afla la menstruație.

Și atunci, abia atunci, după multe interogatorii în mâinile celui căruia i s-a spus „Torquemada din Paris", ai luat legătura cu mine și am venit să te vizitez la închisoarea Saint-Lazare. Dar era deja târziu; multe dintre mărturiile depuse te compromiseseră în ochii celui care, după cum știa jumătate de Paris, fusese înșelat de soția lui. Un astfel de bărbat, dragă Mata Hari, este ca o fiară întărâtată care caută răzbunare în loc de dreptate.

Citindu-ți declarațiile date până să vin eu, mi s-a părut că te interesa mai mult să-ți dovedești importanța, decât să-ți aperi nevinovăția. Menționai prietenii puternici, succesul internațional, teatrele pline, pe când ar fi trebuit să faci exact opusul, demonstrând că erai o victimă, un țap ispășitor al inspectorului Ladoux, care te-a folosit în lupta lui internă împotriva altor colegi pentru

a căpăta funcția de director general al serviciului de contraspionaj.

Când te întorceai în celulă, după cum mi-a povestit sora Pauline, plângeai fără încetare, îți petreceai nopțile trează de frica șobolanilor care infestau acea temniță infamă, astăzi folosită doar pentru a frânge tăria celor care se cred puternici – ca tine. Spuneai că din cauza șocului suferit aveai să ajungi în pragul nebuniei înainte să înceapă procesul. Ai cerut de mai multe ori să fii internată, fiindcă practic erai izolată într-o celulă solitară, fără nici un contact cu nimeni, iar în spitalul închisorii, chiar dacă resursele erau precare, puteai să mai stai de vorbă cu cineva.

În acest timp, acuzatorii tăi începeau să dispere, fiindcă nu găsiseră printre bunurile tale nimic care să te incrimineze; tot ce au putut scoate la iveală a fost o poșetă de piele cu mai multe cărți de vizită. Bouchardon a pus să fie luați la întrebări unul câte unul toți acei domni respectabili care, timp de ani de zile, te-au implorat să le dai atenție, dar toți au negat că ar fi avut legături intime cu tine.

Argumentele procurorului, domnul Marnet, ajungeau la limita deplorabilului. La un moment dat, din lipsă de dovezi, a declarat:

— *Zelle este soiul de femeie periculoasă pe care o putem întâlni în ziua de azi. Ușurința cu care se ex-*

primă în diverse limbi, în special în franceză, numeroasele sale relații din toate domeniile, felul ei subtil de a se insinua în cercurile sociale, eleganța, inteligența ei evidentă, imoralitatea, toate acestea sunt argumente pentru a fi catalogată drept o potențială suspectă.

În mod surprinzător, până la urmă inspectorul Ladoux a ajuns să depună mărturie scrisă în favoarea ta; nu avea absolut nimic să-i arate lui „Torquemada din Paris". Și a adăugat:

— E evident că era în slujba inamicilor noștri, dar acest lucru trebuie dovedit și nu am nimic în posesia mea pentru a confirma această afirmație. Dacă doriți dovezi indispensabile pentru interogatoriu, mai bine vă adresați Ministerului de Război, care deține aceste documente. În ceea ce mă privește, sunt convins de faptul că o persoană care poate călători în vremurile pe care le trăim și care poate ține legătura cu atâția ofițeri este o dovadă suficientă, chiar dacă nu există nimic scris sau nu este o modalitate de argumentare admisă în tribunalele de război.

Sunt atât de obosit, încât în mintea mea s-a produs o confuzie; am impresia că îți scriu ție scrisoarea asta, că o să ți-o înmânez și că vom apuca încă vremuri în care să privim împreună spre trecut, cu rănile cicatrizate, și să putem, cine știe, să ștergem toate acestea din amintirile noastre.

Dar, de fapt, scriu pentru mine, pentru a mă convinge că am făcut tot posibilul și tot ce e imaginabil cu putință; mai întâi, când am încercat să te scot din închisoarea Saint-Lazare; apoi, când am luptat pentru a-ți salva viața și, în cele din urmă acum, când am posibilitatea de a scrie o carte în care să povestesc nedreptatea a cărei victimă ai fost pentru păcatul de a fi femeie, pentru păcatul major de a fi liberă, pentru păcatul uriaș de a te dezbrăca în public, pentru păcatul primejdios de a avea legături cu bărbați a căror reputație trebuia apărată cu orice preț. Asta s-ar

putea doar dacă ai dispărea pentru totdeauna din Franța sau din lume. Nu ajută la nimic să descriu aici scrisorile și moțiunile pe care i le-am trimis lui Bouchardon, încercările mele de a stabili o întâlnire cu consulul Olandei și nici lista greșelilor lui Ladoux. Când investigația era pe punctul de a se închide din cauza lipsei de probe, el l-a informat pe guvernatorul militar al Parisului că deținea diverse telegrame nemțești – în total douăzeci și unu de documente – care te compromiteau din cap până-n picioare. Și ce spuneau aceste telegrame? Adevărul: că l-ai căutat pe Ladoux când ai ajuns la Paris, că ai fost plătită pentru munca ta, că ai cerut mai mulți bani, că aveai amanți în cercuri înalte, dar NIMIC, absolut nimic din care să iasă la iveală vreo informație confidențială despre ce făceam noi sau despre mișcările trupelor noastre.

Din nefericire, nu am putut asista la toate discuțiile tale cu Bouchardon, fiindcă fusese promulgată criminala „lege a siguranței naționale" și, la multe dintre sesiuni, avocații apărării nu erau admiși. O aberație juridică mereu justificată în numele „siguranței patriei". Dar am prieteni cu funcții înalte și am aflat că i-ai făcut vehement reproșuri inspectorului Ladoux, spunând că ai crezut în sinceritatea lui atunci când ți-a oferit bani pentru a lucra ca agent dublu și pentru a spiona

în favoarea Franței. La acel moment, germanii știau exact ce urma să se întâmple cu tine și știau că tot ce puteau face era să te compromită și mai mult. Dar, spre deosebire de ce se întâmpla în țara noastră, ei uitaseră deja de agenta H21 și acum își concentrau forțele ca să oprească ofensiva aliată, folosind ceea ce contează cu adevărat într-un război: oameni, gaz muștar și praf de pușcă.

Cunosc reputația închisorii unde, în zorii acestei zile, voi veni să te vizitez pentru ultima dată. O fostă leprozerie, apoi ospiciu transformat în loc de detenție și execuție în timpul Revoluției Franceze. Igiena e practic inexistentă, celulele nu au ventilație, bolile se propagă prin aerul fetid care nu are pe unde să circule. E populată mai ales de prostituate și de oameni pe care familia, folosindu-se de relații, îi îndepărtează din societate. Mai servește și drept obiect de studiu medicilor interesați de comportamentul uman, deși unul dintre ei a denunțat mai demult practicile de aici: „Acele tinere sunt de mare interes pentru medicină și pentru moraliști – mici creaturi fără apărare, care, din cauza certurilor dintre moștenitori, sunt trimise aici la vârsta chiar și de șapte, opt ani, sub pretextul de «corecție părintească», petrecându-și copilăria înconjurate de corupție, prostituție și boli, și care, atunci când sunt eliberate

la optsprezece, douăzeci de ani, ajung să nu mai aibă voință de a trăi sau de a se întoarce acasă".

După câte se vede, are loc o adevărată revoluție printre femei. Recent a fost arestată cea numită „luptătoare pentru drepturile femeilor" ori, și mai rău, „pacifistă", „defetistă", „antipatriotă". Acuzațiile aduse lui Hélène Brion, prizoniera la care mă refer, sunt foarte asemănătoare celor aduse ție: primirea unor sume de bani din Germania, corespondență cu soldați și fabricanți de muniție, conducerea unor sindicate, controlarea unor muncitori și publicarea unor ziare clandestine în care se afirmă că femeile au aceleași drepturi ca bărbații. În scurtă vreme, și ea va fi trimisă la Saint-Lazare.

Hélène ar putea avea aceeași soartă ca tine, deși am îndoielile mele, fiindcă ea are naționalitate franceză, prieteni cu influență în redacțiile ziarelor și nu a folosit arma cea mai condamnată de toți moraliștii, din pricina cărora în acest moment ai mari șanse să ajungi în *Infernul* lui Dante: seducția. Madame Brion se îmbracă la fel ca bărbații și e mândră de asta. În plus, a fost judecată pentru trădare de Primul Consiliu de Război, despre care se știe că e mai drept decât tribunalul condus de Bouchardon.

M-a furat somnul. Mă uit acum la ceas și mai sunt doar trei ore până când voi veni la închisoarea aceea nenorocită, pentru ultima noastră întâlnire. Îmi e imposibil să povestesc tot ce s-a întâmplat de când m-ai angajat împotriva voinței tale, fiindcă tu credeai că nevinovăția era îndeajuns pentru a te elibera din capcana unui sistem juridic cu care ne-am mândrit întotdeauna, dar care în aceste vremuri de război a devenit o aberație a Justiției.

Privesc pe fereastră. Orașul e adormit, cu excepția unor pâlcuri de soldați adunați de prin toată Franța, care trec cântând spre Gara Austerlitz, fără să știe ce soartă îi așteaptă. Zvonurile nu ne dau pace. De dimineață se spunea că i-am împins pe nemți până dincolo de Verdun; în timpul zilei, un ziar alarmist a scris că batalioanele turcești debarcă în Belgia și pornesc spre Strasbourg, de unde va veni atacul final. Trecem de la euforie la disperare de mai multe ori pe zi.

E imposibil să povestesc tot ce s-a întâmplat din ziua de 13 februarie, când ai fost arestată, până astăzi, când te vei afla în fața plutonului de execuție. Voi lăsa istoria să-mi facă dreptate și mie, și muncii mele. Poate într-o zi istoria îți va face și ție dreptate, deși mă îndoiesc. Nu ai fost doar o femeie acuzată pe nedrept de spionaj, ci una care a îndrăznit să sfideze anumite cutume, ceea ce e de neiertat.

Cu toate acestea, ar fi îndeajuns o pagină pentru a rezuma ce s-a întâmplat: au încercat să descopere de unde veneau banii tăi, dar au închis imediat partea asta, declarând-o „secretă", pentru că au ajuns la concluzia că mulți bărbați cu funcții înalte ar fi compromiși. Foștii amanți, fără excepție, au negat toți că te-ar fi cunoscut. Până și rusul de care te îndrăgostiseși și pentru care ai fost în stare să mergi până la Vittel, chiar dacă te-ai expus unor suspiciuni și unor riscuri, a apărut cu un ochi acoperit și a citit în limba franceză textul depoziției lui, o scrisoare ce a fost prezentată la tribunal cu unicul scop de a te umili în public. Magazinele de la care îți făceai cumpărăturile au fost declarate suspecte și diferite ziare au ținut să publice facturile tale neplătite, deși ai spus de la început că „prietenii" tăi tăgăduiau că ți-ar fi făcut cadouri și dispăruseră brusc, fără să mai achite datoriile.

Judecătorii au auzit de la Bouchardon fraze de felul: „În războiul sexelor, toți bărbații, oricât de multe arte ar stăpâni, sunt învinși cu ușurință de fiecare dată". Și a reușit să mai scoată și alte perle, cum ar fi: „Într-un război, simplul contact cu un cetățean al unei țări inamice e deja un fapt suspect și condamnabil". Am scris consulatului olandez, cerându-le să-mi trimită niște haine de-ale tale care au rămas la Haga, astfel încât să te poți prezenta cu demnitate în fața tribunalului. Dar, spre surprinderea mea, în ciuda articolelor despre tine care apăreau destul de des în țara ta natală, guvernul regatului olandez a fost înștiințat oficial despre proces abia în ziua în care a început. În orice caz, o informare nu ar fi ajutat la nimic; era prea mare teama de a nu afecta „neutralitatea" țării.

Când te-am văzut intrând în tribunal, pe 24 iulie, aveai părul în dezordine și hainele decolorate, dar țineai capul sus și aveai pasul ferm, ca și cum ți-ai fi acceptat destinul, refuzând însă umilirea publică la care voiau să te supună. Înțeleseseși că lupta ajunsese la final și îți rămăsese numai să pleci cu demnitate. Cu câteva zile înainte, mareșalul Pétain trimisese la execuție un număr fără sfârșit de soldați, acuzați de trădare, pentru că refuzaseră un atac frontal împotriva mitralierelor germane. Francezii au văzut în atitudinea ta în fața judecătorilor o modalitate de a sfida moartea și...

Destul. Nu ajută la nimic să mă gândesc încontinuu la ceva care, sunt sigur, mă va urmări pentru tot restul vieții. Voi regreta plecarea ta, îmi voi ascunde rușinea de a fi greșit în cine știe ce colț obscur, sau rușinea de a fi crezut că justiția de război este aceeași cu cea pe timp de pace. Voi purta această cruce, dar pentru a încerca să vindeci orice fel de rană nu trebuie să mai zgândări locul infectat.

Pe de altă parte, acuzatorii tăi vor avea de dus cruci mult mai grele. Cu toate că acum râd și se felicită, va veni o zi în care toată această farsă va fi demascată. Și chiar dacă asta nu se va întâmpla, ei știu că au condamnat un om nevinovat ca să distragă atenția poporului, în același fel în care revoluția noastră, înainte de a aduce egalitate, fraternitate și libertate, a trebuit să pună ghilotina în piața publică pentru a le oferi spectacole

sângeroase celor care tot nu aveau ce mânca. Au legat o problemă de alta crezând că vor găsi până la urmă o soluție, dar n-au făcut altceva decât să creeze un lanț greu de oțel indestructibil, un lanț pe care îl vor avea de târât după ei câte zile vor mai avea.

*

* *

Există un mit grecesc care m-a fascinat întotdeauna și care – cred – rezumă povestea ta.

Era odată o frumoasă prințesă, admirată și temută de toți, fiindcă părea prea independentă. Numele ei era Psyche.

Deznădăjduit la gândul că avea să rămână cu o fiică nemăritată, tatăl ei i-a cerut ajutor zeului Apollo, care a găsit cum să rezolve problema: fata trebuia să se ducă singură, îmbrăcată în doliu, în vârful unui munte și să rămână acolo. Înainte de ivirea zorilor, un șarpe avea să vină să o ia de soție. Ciudat, în cea mai cunoscută fotografie a ta apari cu un șarpe pe cap.

Dar să revenim la mit: tatăl a făcut întocmai cum spusese Apollo și fata a fost trimisă în vârful unui munte; înfricoșată, cuprinsă de frig, ea a adormit, sigură că avea să moară.

Cu toate acestea, în ziua următoare s-a trezit într-un frumos palat, transformată în regină. Se întâlnea cu soțul ei în fiecare noapte, însă acesta

îi cerea să respecte o singură condiție: să aibă încredere deplină în el și să nu îi privească niciodată chipul.

După câteva luni petrecute împreună, fata s-a îndrăgostit de soțul al cărui nume era Eros. Îi plăcea nespus când stăteau de vorbă, se bucura când făceau dragoste și avea parte de tot respectul pe care îl merita. Însă, în același timp, se temea ca nu cumva să fie căsătorită cu un șarpe oribil.

Într-o zi, nemaiputând să-și stăpânească curiozitatea, a așteptat ca soțul ei să adoarmă, a îndepărtat ușor cearșaful și, la lumina unei lumânări, a văzut chipul unui bărbat de o frumusețe incredibilă. Dar lumina l-a trezit și, văzând că soția lui nu fusese în stare să respecte singura lui dorință, Eros a dispărut.

De fiecare dată când îmi amintesc de acest mit, mă întreb: oare nu vom putea vedea niciodată chipul iubirii? Și înțeleg ce voiau grecii să spună: iubirea e un act de credință față de altcineva, iar chipul ei trebuie să fie întotdeauna acoperit de mister. Fiecare moment trebuie trăit cu pasiune și emoție, fiindcă, dacă încercăm să-l descifrăm și să-l înțelegem, magia dispare. Urmăm căile sinuoase și luminoase ale dragostei, ne lăsăm purtați în cel mai înalt loc de pe pământ sau în cea mai adâncă dintre mări, dar avem încredere

în mâna care ne conduce. Câtă vreme nu ne speriem, ne vom trezi mereu într-un palat; dacă ne temem de pașii pe care ni-i cere dragostea și vrem să ne dezvăluie totul, nu vom mai rămâne cu nimic.

Și cred, iubita mea Mata Hari, că asta a fost greșeala ta. După ani de zile petrecuți pe muntele înghețat, ai ajuns să-ți pierzi complet credința în iubire și ai decis să o faci servitoarea ta. Iubirea nu ascultă de nimeni și îi trădează numai pe cei care încearcă să-i descifreze misterul.

Astăzi ești prizoniera poporului francez și, de îndată ce va răsări soarele, vei fi liberă. Acuzatorii tăi vor trebui să tragă după ei, de fiecare dată cu și mai multă trudă, lanțurile pe care ei înșiși le-au născocit pentru a justifica moartea ta și care, până la urmă, au ajuns să le cuprindă picioarele. Grecii au un cuvânt plin de înțelesuri contradictorii: *metanoia*. Uneori înseamnă căință, remușcare, mărturisirea păcatelor, promisiunea de a nu repeta ceea ce am făcut greșit.

Alteori înseamnă să înaintăm dincolo de ceea ce știm, să înfruntăm necunoscutul, fără să ne folosim de amintiri sau memorie și să înțelegem cum vom putea face pasul următor. Suntem siguri de viața noastră, de trecutul nostru, de legile a ceea ce considerăm corect sau greșit și, dintr-o-

dată, totul se schimbă. Mergem fără teamă pe stradă și ne salutăm vecinii, dar în clipa următoare ei nu mai sunt vecinii noștri, au pus garduri și sârme ca să nu mai putem vedea lucrurile așa cum erau înainte. La fel se va întâmpla și cu mine, și cu nemții, dar, mai ales, cu oamenii care au hotărât că e mai ușor să lași să moară o femeie nevinovată decât să-ți recunoști greșelile.

Păcat că ceea ce se petrece azi s-a petrecut și ieri și se va mai petrece și mâine; și tot așa până la sfârșitul veacurilor sau până când omul va descoperi că nu e doar ceea ce gândește, ci mai ales ceea ce simte. Trupul obosește cu ușurință, dar spiritul este întotdeauna liber și ne va ajuta să ieșim într-o zi din roata aceasta infernală, căci fiecare generație repetă aceleași greșeli. Deși gândurile rămân neschimbate, există ceva mai puternic decât ele, iar acest ceva se numește Iubire.

Fiindcă atunci când iubim cu adevărat, ajungem să-i cunoaștem mai bine pe ceilalți, dar și pe noi înșine. Nici nu mai avem nevoie de cuvinte, de documente, de rapoarte, de mărturii, de acuzări și apărări. Avem nevoie doar de cuvintele Ecleziastului:

În locul dreptății este fărădelegea și în locul celui cucernic, cel nelegiuit.

Și am gândit în inima mea: „Dumnezeu va judeca pe cel drept, ca și pe cel nelegiuit", căci este vreme pentru orice punere la cale și pentru orice faptă.

Așa să fie. Mergi cu Domnul, iubita mea.

EPILOG

MARDI 16 OCTOBRE 1917
Le Petit Parisien
ÉDITION DE PARIS
LE PLUS FORT TIRAGE DES JOURNAUX DU MONDE ENTIER
10 Cent.

L'espionne Mata-Hari a été fusillée hier matin à Vincennes

C'est hier matin qu'a été passée par les armes la danseuse Mata-Hari — ou plutôt l'espionne Marguerite-Gertrude Zelle, qui avait profité de l'accueil qu'on lui faisait dans notre pays pour le trahir pendant plusieurs années. Elle avait été condamnée à mort le 24 juillet dernier par le 3e conseil de guerre de Paris, pour espionnage et intelligences avec l'ennemi.

Avant la guerre, elle était déjà à la solde de l'Allemagne. Fréquentant, à Berlin, les

Mata-Hari Cl. Talbot.

milieux politiques, militaires et policiers, elle était immatriculée sus les registres de l'espionnage boche.

Dès le début des hostilités, elle s'aboucha directement, hors du territoire français, avec de hautes personnalités ennemies. Depuis le mois de mai 1916 elle reçut de l'Allemagne, à diverses reprises, des sommes importantes comme rémunération des indications dont elle se fit la pourvoyeuse.

C'est le 13 février 1917, au cours de son deuxième voyage en France, qu'elle fut arrêtée.

În data de 19 octombrie, la patru zile după ce Mata Hari a fost executată, principalul ei acuzator, inspectorul Ladoux, a fost acuzat de spionaj pentru germani și închis. Chiar dacă s-a declarat nevinovat, a fost interogat în mod stăruitor în legătură cu serviciile de contraspionaj făcute pentru francezi, deși cenzura guvernamentală – legalizată pe durata perioadei de conflict – a împiedicat ca aceste lucruri să ajungă în ziare. În apărarea sa, el a declarat că informațiile fuseseră plantate de inamic:

— Nu e vina mea că prin natura muncii mele am ajuns să fiu expus la tot felul de intrigi, în timp ce germanii adunau date esențiale pentru invazia țării noastre.

În 1919, la un an după terminarea războiului, Ladoux a fost eliberat, însă reputația de agent dublu l-a însoțit până la sfârșitul vieții.

Corpul lui Mata Hari a fost îngropat într-un loc oarecare, niciodată descoperit. Potrivit obiceiurilor timpului, capul i-a fost tăiat și încredințat reprezentanților guvernului. Mulți ani a rămas în păstrare la Muzeul de Anatomie, pe Rue des Saints-Pères, la Paris, până când, nu se știe exact la ce dată, a dispărut din instituție. Responsabilii i-au descoperit lipsa în anul 2000, deși se crede că a fost furat cu mult timp înainte.

În 1947, procurorul André Mornet, între timp denunțat ca fiind unul dintre juriștii care au fundamentat procesele pentru retragerea „naturalizărilor grăbite" ale evreilor în 1940, și principalul responsabil pentru condamnarea la moarte a celei despre care declara că era „Salomeea timpurilor moderne, care nu urmărea decât să ducă nemților capetele soldaților noștri", i-a destăinuit scriitorului Paul Guimard că întregul proces s-a bazat pe deducții, extrapolări și supoziții, încheindu-și mărturisirea astfel:

„Între noi fie vorba, dovezile pe care le aveam erau atât de sărace, încât n-ar fi fost de-ajuns nici cât să pedepsești o pisică".

NOTA AUTORULUI

Deși toate faptele din această carte au avut loc, am fost nevoit să inventez unele dialoguri, să îmbin anumite scene, să schimb ordinea câtorva evenimente și să elimin tot ceea ce am considerat irelevant pentru firul poveștii. Această carte nu își propune să fie biografia Margarethei Zelle.

Pentru cine dorește să afle mai multe despre Mata Hari și povestea ei, recomand excelenta carte a lui Pat Shipman, *Femme Fatale: Love, Lies, and the Unknown Life of Mata Hari* (HarperCollins, 2007); Philippe Collas, *Mata Hari: Sa véritable histoire* (Plon, Paris, 2003) – Collas este strănepotul lui Pierre Bouchardon, unul dintre personajele cărții, și a avut acces la materiale absolut inedite; Frédéric Guelton, „Le dossier Mata Hari", *Revue historique des armées*, nr. 247 (2007); Russell Warren Howe, „Mournful fate of Mata Hari, the spy who wasn't guilty", Smithsonian Institution, ref.

4224553 – printre multe alte articole pe care le-am folosit pentru documentare.

Dosarul Mata Hari întocmit de serviciile de informații britanice a fost făcut public în 1999 și poate fi accesat în întregime pe pagina mea de web, sau achiziționat direct de la The National Archives din Regatul Unit, număr de referință KV-2-1.

Doresc să îi mulțumesc avocatului meu, Shelby du Pasquier, și asociaților săi, pentru importante lămuriri în ceea ce privește procesul; Annei von Planta, editoarea mea elvețiano-germană, pentru riguroasa revizie istorică – deși trebuie să ținem seama de faptul că personajul principal avea tendința de a înflori lucrurile; lui Annie Kougioum, prietenă și scriitoare greacă, pentru ajutorul dat la dialoguri și la croiala poveștii.

Această carte îi este dedicată lui J.